

WILL SELF

A 9-es osztály

„Ha ha ha, ha-ha... Hoo, h', hoo, messze, messze távol a selymes napfényben szirén énekel.” A dombtetőn lévő padon egy elmebeteg gügyögött magában: mögötte a pázsit lenyúlt egészen a futópályáig. A magaslaton túl a kórház házak között guggoló alakja – modern zikkurat – kiemelkedett a szétporladó síkságból.

Az örült hajának szálai elnyűtt hajkoronává csapódtak össze. Kék, kapucnis anorákot és bő szárú kordbársony nadrágot viselt, kántálás közben előre-hátra dülöngélt. Az arcába néztem, amikor elhaladtam mellette; olyan arc volt, mint a pad, amin ült: szomorú, elhagyott kincstári bútordarab – olyan arc, ami előtt (a fényesen ragyogó reggeli nap ellenére) mintha folyton valami köd szitálna.

Ez a furcsa alak fennhatóságomon kívül helyezkedett el. Afféle – tényleg így is volt – kommentálatlan ember. Tudtam, ha elkerülöm a lehetőséget, hogy megengedjem magamnak az önsajnáló aggodás beteges gyomorégésre emlékeztető érzését, hivatásommal kapcsolatos kihívással szembesülök. Ha azt akarom, hogy bármiféle sikert érjek el új munkahelyemen, fallal kell elválasztanom, burokba kell zárnom önmagam emocionális értelembe. Azon a reggelen kellett kezdenem (a megállapodás értelmében határozatlan ideig) a 9-es osztályon mint művészeti terapeuta. Utam célja az előttem kuporgó, tizenöt emelet magas épület, amely Camden Town kusza háztömegéből dugta ki a fejét. Továbbhaladtam lefelé a dombon, a csökkenő tengerszint fölötti magasság lépésről-lépésre párosult a felszálló légáram növekvő sűrűségével: a Parliament Hill üdítő atmoszférája fokozatosan adta át helyét a nyári London gyalpaj-pamutvattaszerű talajmenti levegőjének. A Gospel Oak körüli utakon már reggel 8.45-kor telítődött a lég fémszaggal, miközben az ingujjra vetkőző autóvezetők járműveikben ücsörögtek dühödt füstfelhőket bocsátva ki magukból.

Ahogy folytattam utamat az utcákon keresztül, a kórház épülete hol előbukkant, hol eltűnt. Szinte mérhetetlen tömege problematikussá tette számomra a látványt. Az egyik utcából nézve a horizont oly meggyőzően zárta ki a világból, hogy azt érezhette az ember, ez a kórház soha nem létezett, ám mielőtt befordultam a sarkon: ott volt a test – valami hatalmas bálna szürkés-kék fara –, háttal nekem, amint éppen betonsíkok hullámhegyét emeli maga köré óriási farkának lomha csapásával.

Egyre csak mentem és mentem előre, de úgy tűnt, a kórház semmivel sem került közelebb hozzám. Lejtős oldalait hatalmas erkélyek kötötték össze: kiugró betonpolcok, amik méretüknél fogva repülőgép-anyahajók leszállópályáira emlékeztettek. Az épület homlokzata zegzugos járdák meg rámpák mögött rejtőzködött, amelyek cikkcakkban emelkedtek az alsó szinttől egészen a harmadik emeletig. A kórház lábainál és karszerű szárnyai alá húzódva segédépületek rendetlen halmaza: a nővérek szállásai, apró erőd formájú parkolóházak, kétemeletnyi magas generátorállások lefedve roppant méretű dobozokkal, amelyek

belsejéből lerolettázott nyílások zárták ki a fényt; s persze a kísérteties hulladékegetők – betonfalaik s kéményeik valami szörnyű szennyeződéssel befeketítve.

Lekanyarodtam az utca végén, majd meglehetősen hirtelenséggel annak a rámpának az aljánál találtam magam, amely egyenesen a főbejáráthoz vezetett. Korábbi ittléteim alkalmával a kórház mindkétszer a mindennapos sürgés-forgás darázsfészkének tetszett. Viszont most, amint a bejárat fotocellái jeleztek, a kórház ajtajainak narancslésznű kerete kettévált, utamra engedve. Elindultam a hosszú, de alacsony előcsarnokon keresztül, elhaladtam a bolt mellett – amely ebben az órában még fölgördíthető acélajtájába volt öltözve – az üres székek különféle szigetei között, amelyeket láthatóan taláalomra helyeztek el kettésével összefordítva. Ugyanazzal a vékony, kék szövettel vonták be őket, mint a padlót. A fejem fölött villódzó neonok csíkjai úgy világították meg a helyiséget, hogy az atmoszféra összehatásába beleborzongott az ember; az a letaglózó benyomás uralkodott el bennem, hogy egy tranzitváróba, a haldoklók repülőtérei termináljába léptem be. Lehetetlen volt megkülönböztetni a betegeket az utcáról beszivárgó csavargóktól, akik ósdi ruháikból fészkeket raktak a műanyag székekre. A kórház steril belseje mindannyiukat koszos parazitákká alacsonyította le, minősítette vissza. Néhány véletlenül föltűnő nővér, doktor vagy segéderő fürgén sétált tova. Korrekt, tiszta egyenruhás tagjai egy másik, genetikailag különböző csoportnak.

A liftekhez vezető üvegvitrines folyosón festményeket állítottak ki – nem páciensek, hanem az elfeledett tájkép-iskola néhány halovány követője készítette őket. A hegyeket és síkságokat helyettesítő elsápadó kékek meg zöldek simultak bele az üvegek mögötti ragyogásba, miközben maguk az üvegtáblák a kórház holt építészeti középpontját tükrözték vissza: egy átriumot, ahol nagy rakás utcai burkolókó vette körül a gusztustalan betondézsákat, amelyekben egymás mellé ültetett satnya, beteg fácskák sarjadtak.

A kilencedik emeletre tartó liftben egy zöldbe öltözött, csöndes fiatalember volt a társaságom, ruhája nyakánál és csípőjénél összecsatolva. Vörösszárga, horpadt halántéka a finoman pulzáló vénákkal egyfajta csiklandozó kényesség növekvő érzetét ébresztette bennem – arra ösztönzött, meg kell érintenem azt, ami visszataszít. Tenyereimet kezdtem vakargatni, s arra vágytam, hogy levehessem a cipőmet megkapargatni a talpaimat is. A viszkető érzés úgy áradt szét testemben, akár nyüzsgő méhek a kaptárban, de továbbra sem tudtam levenni tekintetem a vérrel teli, lüktető csövekről, amelyek ugyanolyan közel vannak mind a felszínhez, mind a csontokhoz.

A kilencediken a vörös férfi főlegyenesedett, sóhajtott egyet, majd tökéletesen emberi vállrándítással tűnt el a folyosón.

Korábban jártam már az osztályon, még ha csak rövid időre is, amikor Dr. Busner körbevezetett az elbeszélgetés után. Ami akkor és most is megragadott, az a 9-es osztály, valamint a kórház többi része között érezhető illatkülönbség. Máshol a levegő egyszerű, megszűrt kotyvalék, felületesen szagtalanított, gépi úton előállított, e folyamat mélyén pedig ott lappangott a teafilterek dinasztiáinak emlékezetes sokszínűsége – a műanyag kanálhoz nyomkodni hüvelykujjal –, ami fokozatosan változott át az érzékelhetetlenség, a nyálbuborékok fertőtlenítésének meg a műanyag zacskók hatalmas, kifehéřített rendjeinek kiterjedt családjaivá. A 9-es osztályon bizony minőségi levegő terjengett, vattapamacsként tapadt arcodra, átítatva a soha el nem múló bánat édes kloroformjával.

A lift torkából rövid folyosó vezetett az osztály legfontosabb közösségi termébe. Nagyjából téglalap alakú tér volt: a lift felőli rövidebb oldalánál üveggel elválasztott állomáshelyet alakítottak ki a nővérek számára. Jobbra, a városra néző ablakok hosszú sávján keresztül látszott az ebédlő, balra pedig ajtók helyezkedtek el, amik különféle irodákra és egyszemélyes terápiás szobákra nyíltak. Egyenesen előttem egy másik folyosó nyílt, amelyik a két hálótérhez vezetett.

Mindent megtettek azért, hogy a 9-es osztály olyan szokványos helynek tűnjön, ahol mentális bajokkal kezelt emberek élnek. A közösségi teremben körös-körül hirdetőtáblák tele üzenetekkel, apróhirdetésekkal, a kórházi személyzet színjátzó csoportjainak előadásait népszerűsítő szórólapokkal, újságkivágásokkal, a páciensek rajzaival és képregényeivel. Túlhan, az ebédlő néhány asztalán kidolgozatlan agyagszobrok éktelenkedtek magukra hagyva, akár az örültek ürülékei. Elődom utolsó művészetterápiás foglalkozásának produktumai. A terem nyitott részében rendszertelenül elhelyezett székek abból a rövidlábú, kárpitozott fajtából, amit csak intézményekben láthat az ember. És bárhová villant a tekintetem – az ebédlőbe, a nővérállásba vagy oda, ahol álltam –, hamutartók mindenhol. Lábas hamutartók, metszett üvegből készültek, idomtalan, agyagból formázott és híres sörök neveit viselő tálkák; mind csordultig tele csikkekkel.

Kétféle intézménytípus különíthető el egymástól dohányzás témakörben. Akárhova is teszed be a lábad, számolnod kell vele, jelek vesznek zárótűz alá, utasítva, állj el szándékodtól; cigarettád átszakítja a tiltás vörös szalagjait. Ám a pszichiátriai osztályokon és a rendőrörsökön minden, az egész atmoszféra szinte könyörög hozzád, „Dohányozz csak! Gyűjts rá! Minket nem zavar, megértjük, mi szeretjük a dohányzást!” A 9-es osztály sem volt kivétel e tekintetben. Még sehol egy lélek (a betegeknek semmi okuk rá, hogy fölkeljenek: nem pattantak föl 8.00-kor ágyaikban tiszta fejjel, magukra gondolva, „Ooh! Gyorsan fölkelni, hogy megkaphassam a Thorazin-adagomat...”), az egész osztály még mindig az előző éjszaka elevenbe vágó maradékával együtt pörgött, örvénylett.

A rövid közlekedőn át a nővérszobához sétáltam. Az asztal mögött egy ifjú ült teljeseen belemerülve számárfüles, papírfedeles könyvébe. Fekete pamutinget és fekete farmert viselt, gumitalpú cipős lábait a golyóstollakkal és csíptetős írótablettákkal telezsúfolt polcnak támasztotta. Testének maradékával előre-hátra hintázott rozoga székének két kerekén egyensúlyozva. Megálltam, hogy jobban szemügyre vehessem: alig észrevehetően ringatózott egyik oldaláról a másikra, teste öntudatlanul utánozta szemeinek – az oldal olvasásával együtt járó – rövid, finom íveket leíró mozdulatait.

Néhány aprót csoszogtam lábaimmal a linóleumon, hogy figyelmeztessen, már nincs egyedül. „Jó reggelt.”

Mosolyogva nézett föl könyvéből. „Szia. Miben segíthetek?”

„Misha Gurney vagyok, az új művészeti terapeuta, ma kezdek az osztályon, és Dr. Busner arra kért, jöjjenek korán, hogy belekóstolhassak a dolgokba.”

„Hát, hello Misha Gurney, Tom vagyok.” Tom levette lábait a polc széléről, majd kezét nyújtott. Karcsú, fehér keze volt hosszú, elvékonyodó ujjakkal s föltűnően csontos csuklóval. Kézszorítása lágy, száraz, de határozott. Hangjának tónusát egy Hollywoodból újtára indult pater familias mesterkelt melegsége jellemezte, s ez, összevetve szép arcával (szantálfa bőr,

viola szemek), valami nyugtalanító kontrasztot eredményezett. Alakját hangsúlyozó fekete ruhája alatt teste mozdulatain érződött egyfajta hermafrodita, ingadozó jelleg. „Nos, ilyen-tájt nincs túl sok látnivaló. Még Zack sem jött be. Valószínűleg épp most kel ki az ágyából.” Tom visszaforgatta szépséges szemeit finom, illatos foglalatába, mintha a pszichiáterek mindennapi reggeli imádságát idézné föl magában. „Mit szólnál egy teához?”

„Az most tényleg jól esne.”

„Hogyan kéred?”

„Tisztán, cukor nélkül.”

Megindultam Tom után a folyosón, ami a személyzeti irodákhoz és a konzultációs szobákhoz vezetett. Az egyik oldalon volt egy kis főzőfülke. Tom fölkapcsolta a villanyt, cikkanás hallatszott, majd elővillant a neon kemény, metsző fénye. Tom gumitalpú cipői csikorogtak a padló linóleum borításán. Én közben a konyhabútorra óvatosan fölragasztott, kézzel írt üzeneteket nézegettem. Végül megszólaltam, „Te mit csinálsz itt, Tom?”

„Oh, én ápolt vagyok.”

„Gondolom, nem az elkülönítettek közül?”

Nevetett. „Dehogyan. Persze, hogy nem. Önkéntes börtönlakó vagyok. Első osztályú önkéntes, példamutatóan bátor, első a sorban, amikor indulni kell a háborúba a lelki egészségért.” Megint az enyhén gúnyba hajló irónia, semmi esetre sem örült, hiányzik belőle az igazi skizo-beszéd sorsdöntő vihogása.

„Nem tűnsz túlzottan zavartnak.”

„Valóban, éppen ezért nagyjából mindenhova elengednek, ahova kérem, s kábé azt csinálók, amit akarok, amíg az osztályon élek. Ugye, ritka madárfaj.” Egy lefelé futó ránc a szoborszerű szája sarkában, „A gyógyszeres kezelés rám tényleg hat. Zack nem igazán örül neki, de igaz. Amíg konzisztensen folytatom, jól vagyok, viszont korábban bármikor is próbálták csökkenteni az adagomat, valahogy mindig sikerült megfelelkezmem magamról, s elszabadult a pokol.”

„Vagyis...?”

„Hát, rohamok, hallucináció, hipermánia, a szokásos. Mindenhová viszem magammal a Bibliát az utcán, és spontán exegézis szemináriumokat próbálok tartani. Tudhatod, gondolom elég örültet láttál már életedben.”

„De... de, bocsáss meg, nem igazán sikerült meggyőzni. Ha bármilyen szintű gyógyszeres kezelés alatt állsz...”

„Igen, kissé lassabbnak kéne lennem, kissé rojtosabb szélűnek, un peu absent. Amint említettem, én kivétel vagyok, egyedüli példány, időtálló bizonyíték a Hoffman La Roche-készítmények hatásosságára. Zack egyáltalán nincs oda ezért.”

A teáskanna fűtyülni kezdett, Tom két műanyag csészébe öntötte ki a vizet. Plasztik pálcikával kavargattuk a lét, hogy jól kiáztassuk a fölpuffadt teafiltereket, majd visszasetáltunk a központi terembe. Tom az ablakokhoz vezetett. Jól látszottak a kórház alsóbb, kiugró szintjei. A kilencedik emeletről minden eddigi kísérletnél jobban föl lehetett mérni az épület teljes alakját – meredeken lejtő nemesfém rúd, minden egyes szintje valamivel kisebb, mint az alatta lévő. A közvetlenül mi alattunk terpeszkedő erkélyen lebegő, kórházi ruhába öltözött figurák – zöld orvosi köpenyek, kék csíkos pizsamák –, mindegyikük meg-

kötözve. Mozgásukon érződött az önbizalom örök hiánya, mintha azt szeretnék ajánlani, nem zavarják meg a légkört. Apró, körkörös mozdulatokkal gördültek az erkély széle felé, ott álldogáltak sarokról lábujjra, egyik oldalról a másikra himbálózva, majd visszaindultak, hogy kilépve látókörünkől újra eltűnjenek alattunk.

„A krónikusok,” szólalt meg Tom ízlelgetve a szót, mivel éppen teájába kortyolt. „Legalább hatvanan vannak ott lenn. Egészen más labdajáték. Arrafelé nem sok hasznát vennéd az agyagodnak meg a ragadós hátuljú papíraidnak. Van köztük egy hájas férfi, aki egy szép napon megőrült, s megivott valami fehéritőszert. Kivágtak egy darabot a beléből, és azzal helyettesítették a nyelőcsövét. Csöndes éjeken lehet hallani, ahogy a száján keresztül fingerászik. Különös hang, Misha.”

Szóltan maradtam, nem volt mit mondanom. Hallottam, ahogy mögöttem ébrednek az osztály, hogy megkezdje napját. Lépések, rövid köszönések. A liftből kilépő takarító egyenesen felénk tartott, majd kellenlenül hozzáfogott fölmosni a padlót cipője gumitalpával tologatva maga előtt a cinkvödört. Mi továbbra is ott álltunk teáinkat iszogatva, elnéztünk a krónikusok balkonján túl egészen a Heath kiemelkedő alakjáig, a zöld buckák úsztak a napfényben, míg a kórház még mindig árnyékban volt. Akár a távoli Árkádia, amelyre egy hosszú folyosón keresztül pillantunk le. Azt hittem, idelátszik a pad, amelyik mellett elmentem úgy negyven perccel korábban, rajta a kék folt: az örült, még mindig hajladozik, még mindig szabad.

Zack Busner sietős léptekkel jött ki a liftből. Kövérkés, ötven körüli férfi volt, vasszürke haja hátrafésülve, homloka két szélén lassan ritkult fölfelé. Kezében lágy bőrből készült, tömött táska, amit két pánt erősített. Nem csatolta be őket: túl sok irat, eszköz, újság, könyv és néhány becsomagolatlan, friss, krémsajtos zsömlé zsúfolódott össze benne. Busner csíkos vászon vagy viharballon öltönyöket hordott begombolatlan nyakú inggel; öltözkészéhez nem illő cipőt – fekete, acélorrú rendőri, a-szart-is-kirúgom-belőled típusú lábbelit viselt. Keze gyors, villanásszerű mozdulatával bökött felém, miközben irodája felé fordult, jelezve, hogy kövessem. Műanyag poharamat egy kukába dobtam, Tomra vigyorogtam, megindulva a doktor nyomában.

„Nos, Misha, látom, már talált is barátot.” Busner csúfondárosan rám mosolygott, s az asztalával szemközti székhez vezetett. Leültünk. Apró irodája alig nagyobb egy kabinnál, berendezése szegényes, csupán néhány könyv és négy képzőművészeti alkotás díszítette. A legtöbb pszichiáter efféle tárgyakkal próbálja emberivé tenni irodáját. Úgy vélik, még a leggusztustalanabb szemét is valahogy azt sugallja, ők „fenségesebb érzések” birtokosai. Busner tárgyai szokatlanul uralták a teret, mind a négy falon egy-egy agyag dombormű. E földszíni, mázolatlan négyszögletes táblák miniatűr kiemelkedései mintha valami képzeletbeli tájat ábrázoltak volna.

„Igen, meglehetősen közvetlen. Mi a baja?”

„Ami azt illeti, Tom igen érdekes eset.” Busner most irónia nélkül beszélt, közben pedig íróasztala lapján kezdett kotorászni, talán pipáját kereste. „Én mimetikus pszichózisnak hívnám...”

„Vagyis?”

„Tehát, szó szerint utánozza mindenféle egyéb mentális kór szimptomáit, legalább-is azokéit, amelyeknek van meghatározott patológiájuk: skizofrénia, krónikus depresszió,

hipermánia, depresszív pszichózis. A probléma Tom megszemélyesítései, illetve – mondhatnám úgyis – betegségének megszemélyesítései kapcsán az, hogy ezek rossz előadások. Tom aprólékosan ismétli meg az aberrált viselkedés minden rögzített részletét, ám személyes meggyőződés nélkül; alakításai ügyetlenek, nem meggyőzőek. Az apja lenyűgöző feladatnak találta volna megfigyelését."

"Én is annak találom, még ha nem is rendelkezem ilyen szintű szakmai beavatottsággal. Melyik fázisban van most Tom?"

"Árulja el maga."

"Nos, úgy tűnik, most a „Tapasztalt Páciens Bevezeti a Naiv Művészeti Terapeutát az Osztály Poklába” szerepet játssza."

"És hogyan adja elő?"

"Amint említette, nem túl meggyőzően."

Busner föladta a pipa keresését, ha egyáltalán az után kutakodott. Az ablak felé fordult, így pont oldalról figyelhettem meg körvonalaikat. Profilból kitudt, hogy valójában elég elhasználódott, s benyomásom, miszerint maradék belső energiáit elszántan próbálja kisugározni, szintén illúzió. Busner ülve beszélt hozzám, miközben kötött, nyaka köré csavarva viselt nyakkendője nyelvét föl-le göngyölgette. Egyszerűen engem – mindennél jobban – óriási békára emlékeztetett.

Mögötte fény és árnyék szeszélyes, természetellenes sebességgel váltogatták egymást a kórház homlokzatán keresztülfutva. A felhők egymást üzték a magasban. Nem láttam őket, csak a kórház durva, szürke, fúrókagyló sebezte bőrre vetült körvonalaikat.

A kórház hatalmas volt. Valóban az. Hunyorgó fényeivel, füstökádó nyílásaival és egymásba gabalyodott antennáival siklott tova a felhőszint alatt. A szemlélő számára mérete azt sugallta, csupán még ormótlanabb űrhajók (vagy kórházak) tudnák teljes egészében elnyelni valamiféle dokkoló nyíláson keresztül. Ilyesféleképpen gondoltam el a kórházat. Nem bírtam megítélni, vajon a Dr. Busner irodájával szemközti, kiugró sarkon körvonalazódó négyszögek üvegtéglák, vagy két emelet magas ablakok. Az utca túl mélyen volt ahhoz, hogy érzékeimnek mértékül szolgálhasson. Csak a kórház meg a versenyt futó felhők száguldó árnyai maradtak.

Busner abbahagyta nyakkendője tekercselését, és egy íróasztalán lévő hamutartóval kezdett babrálni, aminek oldalán látszott a csak durván összedolgozott spirális agyagkígyó, amit epesárga, fényezett máz borított. Busner körbe-körbe járatta húsos ujját a hamutartó szegélyén mondandója közben, „Azt szeretném, Misha, ha ma reggel szorosan mellettem maradnál. Ha komolyan be akarsz kapcsolódni abba, amit mi itt tenni próbálunk, részletesen meg kell ismerned az osztályon végbemenő folyamatokat: hogyan vesszük föl a betegeket, írjuk be őket, hogyan születik meg a döntés a kezelés mikéntjéről. Ha ma reggel az árnyékom leszel, akkor felszínesen már délután megismerkedhetsz néhány pácienssel."

"Részemről rendben."

"Délben osztályértekezletet tartunk, ami jó lehetőség arra, hogy bemutatkozz munkatársaid előtt és fölmérd, ki hogyan illeszkedik a dolgok rendjébe."

Busner egy csattanással letette asztalára az ocsmány agyagdarabot, majd fölállt. Hátraleptem, hogy előremehessen az ajtóhoz, ha megkerülte asztalát. Noha Busner rangidős

orvosnak számított a pszichiátriai osztályon, körülbelül ugyanakkora helyiséget kapott, akár egy kifutófiú. A rövid folyosón keresztül követtem a közösségi terembe. Akkorára már előtűnt a nap a felhők mögül, az ebédlő felőli, távolabbi oldalon az ablakok szélei ragyogtak a napfényben. Előttünk a páciensek rövid sorának sziluettje, amint a nővérszoba felé csoszognak, hogy fölvegyék reggeli gyógyszeradagjukat. Akár halomba gyűlt ruhák, amiket egymásra hajigált valami állandóan gondoskodó kéz. A nővérállomás dupla üvegű bukóablaka mögött két fiatalember üldögélt. Az egyik valamilyen grafikont tanulmányozott, a másik pedig tablettákat meg kapszulákat válogatott kis rekeszekből egy fröccsöntött műanyag tálcára, amit végül átadtak a sor elején álló ápoltnak olyan papírpohárkányi vízzel egyetemben, amit csúcsos alja miatt nem lehetett letenni, mint valami bestsellert.

„Távol áll az ideálistól, viszont szükségszerű.” Busner csészét formált jobb keze ujjával, mintha abba akarná zárni a sort. „Gyógyszerelni muszáj. Miért? Mert enélkül nem tudnánk lenyugtatni betegeinket annyira, hogy ténylegesen is beszélni tudjunk velük, amelynek során rálehetünk a bajra. Ám ha egyszer már gyógyszeresen kezeljük őket, gyakran túlságosan is elmozdul a személyiségük, s ilyenkor semmi hasznosat sem tudnak számunkra mondani. A huszonkettes csapdája.”

Busner az ebédlő felé keresztülágott a soron néhány jó reggelt motyogva, miközben finoman szétbontotta csapatát. Letelepeditünk ahhoz az asztalhoz, ahol egy fiatal nő szürcsölgette iszapos Nescaféját kopott fehér kabátjában. Busner bemutatott bennünket.

„Jane, ő Misha Gurney, Misha, Jane Bowen – Jane az osztály rangidős tanonca. Mától Misha vezeti a művészetterápiát – elég merész ötlet, azt hiszem. Az apja, tudod, barátom volt, közeli iskolatárs.”

Jane Bowen a vállá fölé emelte kinyújtott karját, gesztusából azt olvastam ki, hogy a legkevésbé sem érdeklek, pláne az őseim, de, mivel alapvetően nyitott és kedves embernek tartja magát, azt mutatja felém, hogy örül jövetelemnek. A rövid kézfogás után ránéztem. Apró, minden irányból homorúnak tűnő teste volt – beesett arc, üreges szemek, kráteres nyak. Lötyögő kabátja alatt úgy éreztem testét, mint valami hiányt, melleit, mint inverziókat. Hátraférsült haját copfba fonta, amit egzotikus bőrcsat tartott össze. Felső ajkával műanyag pohara szélét kereste. Megnyúlt pulóverének visszahajtatlan, rojtos ujjvégei pamut kabátjának kopott kézelőin túlra lógtak ki. Zsebei teletömve. Tollak, hőmérők, fecskendők, órák, sztetoszkópok, cigarettacsomagok, gyufásdobozok. Kabátjának hajtókáin jelvényfüzér; névkitűzők, házilag készített jelvények, politikai tartalmú és kivágott rajzfilmfigurás kitűzők: Kengyelfutó Gyalogkakukk, Tweetypie, Tapsi Hapsi és Scooby Doo.

„Hát, Misha, valami ötlet arról, megjelenésével miként fogja segíteni a penész kiirtását az osztály kreatív életében?” Jane a szomszédos asztal felé bökött, ahol számos félresikerült agyagedény dőlt egymásnak, akár részeg Rotary Club-tagok.

„Ha a betegek agyag hamutartókat akarnak formázni, hadd csinálják.” Cigarettára gyújtottam, s a füstön keresztül ráhunyorítottam.

„Persze továbbra is megpróbálhatják megoldani A Rejtvényt.”

Most vettem csak észre, hogy A Rejtvény hordozható változatának négy darabját tologatta maga előtt a műgyantás asztaltetűn. Ujjain húsígy vagy még azon is túl rágott körmök. Busner kényelmetlenül feszengett, mocorgott székében.

„Hhhaa! Igen... üzleti csőd meg minden. Meglehetősen sok van A Rejtvényből osztályunkon. Ööö... fölvásároltam őket potom áron, tudja. Mindenesetre, én még mindig hiszek benne valamennyire, s úgy tűnik, a betegek is kedvelik.”

Busner volt A Rejtvény felelős tervezője vagy „modell”-je a hetvenes évek elején. Egyike a rövid ideig divatos, népszerű pszichológiai eszközöknek. Busner egyfajta médiapszichológusként kovácsolt mérsékelt karriert magának talpraesett módon intézve támadást a konvencionális társadalom alapvető szabályai ellen. A Rejtvény ezzel az időszakkal esett egybe, illetve Busner ugyanekkor dolgozott forradalmi Koncept Házában, Willesdenben is. Szintén ettől a korszaktól kezdve került elő folyamatosan neve a Mennyei Elmélet korai fejlődése kapcsán.

Busner állandó átutazó volt gyermekkorom tévéképernyőin. Mindig beszélgetett, vagy vele beszélgettek, vagy vitatkozott egy újra leadott interjúban, vagy fölbukkant azokban a vitaműsorokban, amelyekben pocakos emberek ücsörögtek kényelmetlen, kárpadoszerű acélszékeken valami szövött anyagú háttér előtt. Busner médiabeli szereplései elillantak, ahogy egyre potrohosabb lett. Onnantól pedig úgy emlékeztek rá, ha egyáltalán előfordult, mint A Rejtvény kitalálójára – s főleg azért, mert a rövid ideig fölkapott „belső vizsgálati eszköz” éppen megfelelő méretű akrildarabkáinak milliói veszttek el majd tűntek föl sajátos, ház körüli helyeken marokkópálcikák, Lego-elemek és hajcsatok társaságában. Végül csak egy szó maradt belőle: ha az emberfia rábukkant egy játékkockára a szőnyeg alatt vagy a radiátor mögött, mindig ezt kiáltotta, „Megoldom A Rejtvényt!” Maga A Rejtvény – az ember az élénk pasztellárnyalatú, négyzetes darabkákból rakhatta ki, amit A Rejtvény-csomag részeként kapott – teljesen feledésbe merült.

„Elnézést, Zack, nem akartam beléd marni.” Jane Bowen meglepően gyengéden Busner ruhájának pamut ujjára tette kezét.

„Semmi gond, azt hiszem, még mindig, ennyi év után is, megérdemlem. Az a mulatságos az egészben, hogy én igenis hittem A Rejtvényben. Persze a cinikusok erre azt mondhatnák, hogy olyasmiben bárki hinne, ami elegendő bevételt hoz egy négyszobás ház megvásárlásához a Redington Roadon.”

„Még az dilidokiknak is kell lakniuk valahol,” mondta Jane Bowen. Erre a válasza mindketten kényszeredetten elmosolyodtak – valamivel kényszeredettebben, mint amit e mondat konkrétan ért.

„Na, azzal senkin sem segítünk, ha csak itt ücsörgünk, vagy nem?” – szólalt meg végül Busner. Ismét egy kulcsmotívum. Minden vitaműsor, interjú alkalmával ez volt a szavajárása – s mindig az a fals hangsúly a „segítünk”-ön. Mondása, akárcsak A Rejtvény, túlélte Busner népszerűségét. Emlékszem rá, tévében jelenléte legvége felé, amikor már csak annyi jutott neki, hogy elmehetett az egyik „hírességek” játéksorozatba, ahol egy sor kockán ültek a nagynevűek. Zack a műsor előírásainak megfelelően fitogtatta tudását, versenyzőtársai pedig kötelességtudóan nyomogatták a gombokat – végül, amenynyire föl tudom idézni, egy kertibútor-garnitúrával lett gazdagabb. Tényleg elég távol állt a radikális pszichológia szellemétől. És most újfent ezzel a mondásával hozakodott elő, egyértelműen ironikus felhanggal – ám valahogy nem összhangban; volt még benne más is, szinte valami különös büszkeség.

„Maradj mellettem, amíg körbejárok az osztályon.” Busner tenyerével a vállamon vezetett előre. Mindketten Jane Bowen felé biccentettünk, aki akkorra már egy nővérrel beszélgetett meglepedkezve rólunk. Busner a nővérállás mögé rejtette tömött kezításkáját, miután nagy nehezen kirángatott belőle némi papírt meg egy csipesz íróasztalát. Egymás mellett haladva sétáltunk le a rövid folyosón, amely a két részleg bejáratához vezetett. Valamiért egyikünk sem akart a másik elé vágni, így a szemből jövő emberek csak a falhoz lapulva tudtak minket elengedni. Mint egy kamasz pár – amint kétségbeesve próbálja megakadályozni az érintkezés megszakadását, ami – ha bekövetkezik – az egymás iránti közömbösséghez vezethet.

A hálótermek négyágyas rekeszek sorából álltak, amelyből négy tett ki egy hálólhelyiséget. Mindegyik fülke mérete nagyjából megegyezett egy átlagos szobáéval, az ágyakat pedig úgy helyezték el, hogy a lehető legtöbb tér legyen körülöttük birtokosaik saját magánszférájának kialakításához. Néhány páciens fotókat és poszttereket ragasztott a falra áttetsző ragasztószalaggal, mások apró tárgyakat tettek a polcokra, számos ápolat pedig semmi mást nem csinált, csak mozdulatlanul feküdt ágyán, akár az aszkéták vagy a börtöntöltelékek.

Minden pácienssel szóba elegyedve Busner – épülésemre – folyamatosan kommentárokat fűzött az egyes esetekhez. Elsőként egy harmincas éveinek közepén járó, düledt szemű férfinak járultunk. Térdeinél, könyökeinél fényesre koptatott, elhasználódott Burton-öltönyt viselt. Az ágya mellett lévő könnyű széken üldögélt mereven előre bámulva. Vállig érő haját következetesen feje tetejének közepén választotta szét. Szemei nem egyszerűen kidülledtek, szinte kibuggyantak üregeikből, mint a pingpong labdák, rájuk pötytyintve fekete pontok, a pupillák.

„Clive hajlamos a mániarohamokra, igaz, Clive?”

„Jó reggelt Dr. Busner.”

„Hogy van, Clive?”

„Köszönöm jól, doktor.”

„Valami probléma a gyógyszeres kezeléssel? Hamarosan itthagyt bennünket, ugye?”

„Az első kérdésre válaszolva: nem. A másodikra: igen.”

„Clive szeret mindent egyértelműen kijelenteni, nemde, Clive?”

Ekkor úgy véltem, Busner szarkasztikus. Ám valójában – ahogy később rájöttem – nem erről volt szó. Ha mindenképpen el kellene neveznem, Busner egyfajta aggályosan gondos módszert alkalmazott. Tudta, Clive szeretett hosszasan elbeszélgetni gondolkodásmódjáról, módszereiről; Busner megteremtette neki a lehetőséget.

„Elég kitartóan bámulja a szemközi falat Clive, szeretné elmondani Mishának, mivégre?”

Követtem tekintetének vonalát: egy poszterre meredt, amelyen két szőrös kismacska ült szalmakosárban, előlő mancsaik kilógtak. A kép alatti szlogen cikornyás betűkkel hirdette, „A hit nem Hit mindaddig, amíg nem lesz kapaszkodóvá az ember számára.”

„A kismacska csupa erő.” Clive titokzatosan elmosolyodott, azután előrebökött koszos körmével, „Az a kismacska az egyensúlyt tartja mancsai között, a teremtés tojását, sőt, többet.” E kinyilatkoztatás után visszasüllyedt a kíméletlen hallgatásba. Továbbálltunk.

Noha a betegek száma alig lehetett több harmincnál, az osztályon hamarosan elkülönültek: nem egyénekké vagy nevekké, hanem különálló csoportokká. Busner osztályának

vízgyűjtő területe egy L-alakú zónában a kórháztól – egy kanyar után – a város legeslegközepéig terjedt. A kórház a társadalom összes elképzelhető szintjéről látta el magát. A 9-es osztályon viszont nagy egyenlőségpártinak bizonyult az örület. Egy menekülttel kapcsolatban az embernek néha az a benyomása, hogy egyik társadalmi osztályhoz sem tartozik. A szigetlakók osztályfüggők, olyan értelemben, hogy bármikor is találkozson két angol, nanoszekundumok telnek el nagy sebességű kalkulációval. Minden akcentusbéli nüansz, a ruházat minden egyes részlete, a használt szavak implikációi sorra analízisük tárgyai, hogy létrehozzák a végső formulát. Így fokozatosan derülnek ki a koordináták, amelyek lokalizálják az egyént, illetve meghatározzák a Viselkedést. A 9-es osztály betegei eltávolodtak a gyakorlattól. Efféle módon nem lehetett őket azonosítani. Ehelyett inkább a következő csoportokba osztottam őket: nincsmitkiokádók, narkósok, magukbaroskadtak, skizók és mániások. Az első négy csoport tagjai körülbelül azonos arányban képviselték magukat, míg az ötödik egyértelműen növekedést mutatott; rengeteg mániákus tartózkodott a 9-es osztályon, s itt mániákus alatt nem a kulturálisan fölkapott homicid-típust értem, hanem sokkal inkább távoli, növényevő unokatestvérét, a hipermániást, és sokkal inkább a mániást, mint a mániákust.

Ahogy Tom jellemezte önmagát korábban, azon a reggelen, a hipermániás típusok előadók; a város falain kívüli, a természetben élő professzorok, akik – mint egyre jobban hullámozó, szinkopált Wittgensteinek – hosszasan fejtegetik a Kabbala patchworkszerű kivonatának, az asztrológiának, a tarotnak, a numerológiának meg a Biblia-tudományoknak (különös tekintettel a Jelenések Könyvére) a világát. Szomorú örültek: tudják, hogy betegek, periodikusan visszatér a konformérzetük, de valahogy mindig kifecamodottak.

„A művészetterápia nagyon népszerű nálunk, Misha,” vett vissza őrizetébe Busner a két terem közötti előtérben. „Mi képtelenek vagyunk elegendő elfoglaltságot nyújtani, reggelente különféle kezelések folynak, viszont délutánonként te testesíted meg mindazt, amire várnak. Néha szervezhetünk külső foglalkozásokat vagy egy barát, rokon elviheti őket a Heath-re, de máskülönben be vannak ide zárva részeg zavarodottságukkal együtt.”

Folytattuk utunkat a női háló felé. Első látásra itt másként álltak a dolgok. A férfiaknál néhány elszigetelt, saját öbleikbe behúzódott személlyel társalogtunk. Itt azonban a betegek látszólag közösködtek egymással. Az ágyaikon fekvé beszélgettek vagy a választóvonalként szolgáló, hőálló műanyag tetejű asztal körül ücsörögtek.

A tőlünk jobbra eső ágyon hosszú, nedves hajú csontváz hintáztatta felsőtestét, nyalókapálcikára emlékeztető karjában obszcénul kiálló, méretes katéter. Busner odavonszolt, hogy bemutasson.

„Hilary nem rajong túlzottan az evésért – leszámítva néhány rövidebb periódust, de utálja az ételek nutritív mellékhatásait. Hilary, ő Misha Gurney, az új művészeti terapeutánk.” Hilary abbahagyta a ringatózást és visszafogottan rám mosolygott csinos, gesztenyeszín csikófrizurája alól.

„Hello. Már várom ezt a délutánt. Szeretek festeni, főleg vízfestékekkel. Ez itt néhány a sajátjaim közül.” Az ágy fejénél lévő falra mutatott, aminek nagyjából egy négyzetlátnyi területét apró akvarellek borították: fájdalmasan precíz, kicsiny festmények – mindegyik fiatal nő portréja. Busner továbbállt, én viszont ott maradtam, hogy a falhoz lépjek, így ala-

posan szemügyre vehettem a képeket. Fanatikus odafigyeléssel készítették őket, a smink és a haj részletei szinte groteszk hatást eredményeztek. Egymásnak oldalvást ültünk: ferdén tartott nyakát elfordította, hogy az arcomba nézhessen, Hilary zsírpapírszerű bőre megfeszült, szinte láttam testében az inak és artériák csavarodó, bonyolult tekervényeit.

„Rendkívül jók. Kik ezek az emberek?”

„A barátaim. Fotók után festem le őket.”

„Képei nagyon részletesek. Hogyan csinálja?”

„Oh, speciális tollakkal, ecsetekkel. Majd később megmutatom.”

Magára hagytam Hilaryt, majd a hálóterem közepébe sétáltam, ahol az egyik asztalnál ült Busner.

„Beszélt Hilary a barátairól?”

„Igen...”

„Hilarynek egyáltalán nincsenek barátai. Magazinok reklámmmodelljeinek a képeit vagdosza ki, azután pedig lefesti őket. Az elmúlt három évben ki-be járkal az osztályról. Amikor bejön, úgy néz ki, mint most. Olyan közel van a halálhoz, hogy cseppfolyósan kell táplálnunk. Rendszerint teljesen megháborodik; az aminosavak kiürülnek az agyából. Az infúzió után következik a felügyelet alatti étkezés diktatórikus rendszere, aminek alapja a büntetés/jutalom, mindez alatt pedig intenzív pszichoterápiás kezelésen esik át Jane Bowen irányításával. Jane az étkezési zavarok kiváló szakértője. Hat hét, két hónap alatt Hilary visszanyeri normális súlyát, és szépen eszik. Elmegy, mi pedig rendszerint még aznap meg tudjuk jósolni visszatérésének dátumát – valamikor négy hónap múlva.”

„Azt hittem, rengeteg anorexiás és bulimiás kilábal.”

„Valamilyen fokig, de mindig van egy kemény mag, s jelenleg úgy tűnik, számuk növekszik. A hosszú távú anorexiások esete más: nyugodtak, beletörődtek helyzetükbe, tudatukat semmi nem motiválja. Az időszakosok az akaratosság, csökönyösség felé tendálnak, és ami azt illeti, erőteljesen neurotikusak. A kemény mag, mint Hilary, pszichológiailag szinte nem is lehetne kifogásolható. Néhányuknak még stabilnak mondható kapcsolataik is vannak. Nem nagyon tudják elmagyarázni, mi szállja meg őket, mintha valahogy kívülről, máshonnan írnák elő.”

Figyelnem kellett volna Busner szavaira, de képtelen voltam koncentrálni. Maga a helyzet furcsasága elég volt kezdetnek – ezelőtt csak néhány percnyi időt töltöttem pszichiátriai osztályokon. Nagyjából tudtam, mire számíthatok, ám a légkör könyörtelensége kezdett belém ivódni. Érződött valami kloákaszerű a női rész atmoszférájában. Egyetlen páciens sem aggályoskodott az öltözeke miatt, itt is ott is ücsörögtek, beszélgettek az éjszakai és nappali ruhák keverékét viselve, amelyek anyagát a bolyhos pamut túlsúlya jellemezte; zabliszt, zabkása, étkezdei szagok, meghatározhatatlan, bezárt illatok csapták meg az orromat.

Eltávolodhattam a tonzúrás őrülttől a Heath-en, a 9-es osztályon viszont csapdába kerültem. S ezek az emberek nem alakoskodtak. Nem szekrénymélyi neurotikusok, pózoló excentrikusok, bohémek. Igaziak. Valós egyensúlyvesztettség, valós zavarodottság, valós szomorúság, amely úgy tör elő belülről, mint elmetszett artériából a megállíthatatlan vér-folyam. Éreztem gégém emelkedését. Homlokom száraz, akár a smirglipapír. Busner rám

se nézett, egy telt keblű nővérrel társalgott. A 9-es osztály nővérei nem hordtak egyenruhát, helyette a gyógyászatban jellemző öltözetek különféle darabjait viselték: tunikákat, kabátokat, munkaköpenyeket, névtáblákat meg mellkasra tűzött órákat. Ez a nővér egy férfi Ingersollt tűzött biztosítótűvel zakója hajtokájára. Szőke, kislányosan göndör haj, méhcsípte ajkak s a krémes, kissé szivacsos bőrszín, amellyel mindig együtt jár a koitális veríték fanyarsága. Rákényszerítettem magam, hogy odafigyeljek szavaikra, s a koncentráció legyűrte hányingerem.

„Vidd el a szemészhez, Mimi, ha muszáj.”

„Oh, bizony muszáj, Zack, alig lát egy jardnyit is előre. Nem várhatjuk tőle, hogy a valóssággal törődjön, ha nem látja.” Az érzéki Mimi fölsurrant az asztal sarkára. Mögötte harmincas éveiben járó, alacsony nő állt, hidrokefáliás homloka és ferdén lenyírt, boltozatos haja, akár egy intelligens gyerekéi. Rám pillantott vakai szemével.

„Rachel medikációját figyelembe véve, nem igazán hagyhatná el az osztályt.”

„De Zack, legfeljebb tízperces út a sétányig. Engedd el.”

„Oh, legyen.”

„Hát akkor rajta, Rachel, vegye föl a kabátját.” Rachel elugrándozott az egyik beugró felé. Mimi leszállt az asztal sarkáról, majd bágyadtan rám pislantott.

„Gyerünk, Misha, tartogatunk még látnivalót. A központi terem legelűs asztalánál magadra hagylak. Anthony Valuam fog érteni jönni, hogy levigyen a balesetire.” Kisétáltunk a női hálóból vissza a központi részbe. Tom, a kora reggeli barátom, a nővérállás mögött olvasta számárfüles Penguin-könyvét. Busner gyöngéden hátra lökve bocsátott utamra, hogy Tom társaságában várakozzam, majd egy görvélykóros ifjúra bökött, aki lerongyolódott cápabőr zakójában üldögélt ott cigarettáját szívva. Eltűntek Busner irodája felé. Tom letette könyvét és egy másik konspirációs eszmecsereére invitált.

„Befejezte kis túráját a jó doktor?”

„Igen, körbejártuk az osztályt.”

„Kezded kapiskálni?”

„Mire gondolsz?”

„Hát, kiknek is mutattak be? Ne, ne áruld el. Hadd találgassak. Elcsevegtél Clive-val, majd néhány gyors pillantás a férfi betegekre, végül pedig alaposan megvizsgáltad Hilary vízfestményeit.”

„Ööö... igen.”

„És Zack előhozakodott a találós kérdésével?”

„Igen, miközben Jane Bowennel társalogtunk.”

„Sejtettem. Annyira kiszámítható. Ez a hely egyik valóban terápiászerű aspektusa, Dr. Busner hibátlanul ismétlődő szabályossága. Most merre?”

„Leküldött a balesetire, hogy üljem végig Dr. Valuam felvételi rendelését.”

„Tony, ja. Ő inkább az esetem, mint Dr. Bé; sokkal gyakorlatiasabb, vegyszerpártibb.”

Kinyílt egy ajtó a nővérállástól jobbra, amit eddig észre sem vettem. Rendkívül alacsony férfi lépett be rajta, és ügyes mozdulatokkal bezárta maga után iszonyúan nagy, börtönöris kulcsomójával. Megfordult, hogy megnézzen magának. Különös, apró jelenség. Vékony szőke haja gyéren fogta körbe tar koponyáját. Nem úgy hatott, mintha folyamatosan kopa-

szodott volna meg, inkább úgy tűnt, eredendően sem volt haja, amit megnöveszthetett volna. E benyomást a vízenyős, kék szemek csak erősítették, nem is beszélve az orr és az áll alig csontos, könnyed formáiról. Feszés, a hetvenes évekre jellemző szabású műszálas öltönyt viselt, hozzá pedig műanyag cipőt.

„Biztosan te vagy Misha Gurney. Én meg Anthony Valuam.” Kézszerítése kicsavarodott, gumyszerűen lágy, mintha egy lombikfogót tartana valamilyen laboratóriumban, hangja azonban abszurdan telt, mély. Nem igazi, inkább hangon túli hang. Embriószerű arcának vonásai jelezték: vette meglepődöttségemet, de nem fontolgatta az okát; bizonyára hozzászokott már. Tom könyve mögé rejtőzve próbálta elnyomni vihogását. Valuam rá se hederített: követtem példáját. Elindultunk a lifthez a rövid folyosón keresztül. Valuam belefogott fölvezető szövegébe.

„Ebben a napszakban nem jellemző a balesetin keresztüli felvétel. Ezen az osztályon szinte kizárólag csak beutaltakkal foglalkozunk, de már ismerjük ezt a nem mindennapi srácot, s megvannak rá a nyomós okaink, miért is kellene fölvennünk a 9-es osztályra.”

„Ésők...?”

„Nem kívánok titokzatoskodni, de majd meglátod.”

Valuam elhallgatott. Vártunk a liftre, ami meg is érkezett, kitárult, becsukódott és megindult velünk lefelé a kórházon keresztül a balesetire, amit az alagsor első szintjén helyeztek el. A lift minden emeleten megállt, hogy utasokat engedjen útjára, illetve vegyen föl.

A kórházat fölépítő építészek, belső tervezők és színspecialisták próbálták érzékenyen kezelni az ekkora vállalkozáskor föllépő nehézségeket, komolyan törekedtek arra, hogy e roppant, labirintuszerű struktúra méreteihez képest lakhatónak, emberinek tűnjön. Ezért minden egyes szint falait és padlóját árnyalatnyival különböző színű anyaggal borították, kissé más módon alakú neonbúrákat szereltek föl, kissé máshogyan öntötték ki a betonpárkányokat, egymástól lehetetlenre elütő borítást kaptak a fém szellőzőrendszer elemei és enyhe árnyalatkülönbségeket alkalmaztak a festésnél: a virológia kifejező sápadt kékje, az urológia kízó (ám ízléses) zöldje, a sebészet meg a kardiológia rugalmas rózsaszíne és így tovább. Minden szint páciensei és szolgálatosai szintén elütő színű ruhákat viseltek. A betegek arcait, kezeit – ahogy osztályról osztályra szállították őket ostromgépszerűen súlyos, acélváz betegszállító kocsikon és kerekese székeken – oly élénken szennyezte be a kór, mint részeget a beléfecskendezett színezék.

Az alkalmazottak erőszakosan fölényeskedtek: úgy rakodták a betegeket a liftekbe, mintha ötvenkilós, spanyol vöröshagymával teli zsákokat pakolnának. Munkájuk végeztével fenyegetően ácsorogtak a sarkokon alábocsátva ólomszínű terheiket, halántékukon sértően egészségesen lüktettek az erek. Véletlenül egy beteget a mi liftünkbe gurítottak be, holott öltözködésének színéből kiláglott, nem abba az irányba kellene tartania, amerre mi haladtunk (mindez ki is derült, amint a lift elérte a következő szintet), a szállító kigurította a széket vagy asztalt a liftből, a rakomány és a tologató arcán ugyanaz az alapos kimerültség, előre látva egy másik várakozás purgatóriumát.

Megérkeztünk az alagsorba. Valuam a liftből kilépve balra fordult, majd végigvezetett a folyosón. Az itteni színséma: fakó nyersgyapjú. A légkondicionáló állandó duruzsolása hangosabban szólt, mint a kilencedik emeleten, ráadásul a generátorok mélyebb hangú pulzálása

egészítette ki. Az ipari légkört tovább erősítették a folyosóra kitett fölszerelések: acélrudak, gumikerek, műanyag hengerek és elektromos vezetékek ganglionjai semmit sem árultak el használati körükről. A nyersgyapjú színű csempével borított padlót keréknyomok mocskolták be. Ajtók mellett surrantunk el, rajtuk rejtélyes föliratok: 'Hal-G-Szekrény', 'Ex-Offex. T.', 'Takarító Fülke'. A folyosó végül különálló járdákra oszlott szét: Valuam tökéletes biztonsággal folytatta útját, ami egy tágas helyiségbe vezetett, noha a plafon itt sem volt magasabb, mint a folyosón. Mindkét oldalon lerekesztett fülkék helyezkedtek el a már megszokott színű, műanyag lepedőkkel elfüggönyözve, fejünk fölött pedig a fényforrások szubszonikus fecsegése. Görnyedt alkalmazottak mellett haladtunk el – az egészség bányászai, akik súlyos szerszámaikkal választják le a beteg rétegeket. Nyúlánkabb – fehér (kigomboltan szárnyakat utánzó) köpenyűk alapján megkülönböztethető – brigádvezetők irányították őket. Valuam jobbra fordult, aztán balra, majd újfent balra. A természetellenes fényben szörnyen érzékeny váltam, ahogy elhaladtunk a fülkében fekvő, fájdalomtól összegörnyedt alakok mellett. Szinte éreztem a szakadt, vágott, zúzódott szöveteket és csontokat, mintha egy elektromos árammal telített vattacsomó venné körül orromat és számát.

Valuam megérkezett egy jobboldali fülkéhez. Félrerántotta a függönyt. Hús-huszonegy év körüli ifjú lapult egy műanyag székben a téglalap alakú, függönyös rész hátuljában. Balra durván kikent nő támaszkodott a vizsgálóasztal szélének. Jobbra kerek alumínium asztal, rajta tamponok, vese alakú edényben spatulák és egy csomagnyi eldobható fecskendő a gyógyszeres dobozból kifityegve. Valuam kék talpával oldalra tolta a beteges sárga színű használt tűs gyűjtőládát, majd előhúzott egy másik műanyag széket. Előrenyúlt, hogy kezét rázza az 'Anthony'-t mormoló nővel. Valuam leült a fiúval szemközt, könyökhajlatából pedig kiemelte íróasztalját. Én – szinte magamra hagyva – esetlenül hajlongtam a belépéskor, kilógtam a jelenetből, akár egy rosszindulatú betolakodó. Nyilvánvalóan figyelmen kívül hagytak.

„Jó reggelt, Simon,” mondta Valuam. Simon egy gyapjúszálat húzott ki pulóvere hajtokájából, s nézte, ahogy hangtalanul újra összeugrik laza spirál formájúra. Simon igen szép pulóvert viselt, amit nagyjából hús, rendhagyó alakú nyers, szürke meg fekete színű gyapjúdarabkákból varrtak össze. Ismét megrántotta a szálát, majd egy véres bőrdarabkát vizsgálgatott aggódóan, ami meggyötört kezéről szakadt le.

„Simon és én úgy éreztük, jó ötlet volna, ha rövid ideig itt maradna veled az osztályon, Anthony.” A nő apró terpeszbe rakta az imént még keresztben tartott lábait, hogy fölszökkenjen a vizsgálóasztalra. Kemény szálú haja – minden átmenet nélkül – rövidre vágva, egy pamacs éppen az ifjúra, nélkülöző fiára mutatott. Karja alól fényes kapcsú táskát halászott elő, egy pattintással kinyitotta, dobozni mentolos cukrot vett elő, majd felém tartotta.

„Cukrot?”

„Ööö... köszönöm.” Elvettem egyet. Halványan elmosolyodott, és kivett egyet magának is.

„Te hogy érzed, Simon?” Valuam oldalt tartotta embriószerű arcát, mély hangjában érdeklődés.

„Rendben.” Simon ujjhegyei között pörgette a bőrdarabkát, miközben dülöngélni kezdett előre-hátra.

Valuam a táblájához rögzített papírjaiba mélyedt. „Mmm... mm...” Ide-oda lapozgatta az esetről készített följegyzéseket, ezalatt mi egymást szemlélgettük szemeink sarkaiból a kemény hajú nővel. Igazán elegáns volt. Nyaka és csuklója körül ezüstlemezkekből készült ékszerek; ruhája vikunya- és nyúlzsőr keveréke; harisnyája oly finom, hogy szinte látni lehetett benne az eperleveleket. Egyáltalán nem sikerült tisztáznom, miért fogadja oly fásultan Simon önkéntes börtönbe vonulását. A gondoskodás nyílt hiánya? Védekezési mechanizmus? Valami ennél is vészjóslóbb?

„Tavaly októberben bocsátottunk el, Simon,” Valuam ráakadt papírjai között az ide vonatkozó adatokra, „bekerültél a Galston-munkatervbe. Hogy ment?”

„Oh, azt hiszem, jól. Csináltam pár jó dolgot; néhány konstrukción dolgoztam. Élveztem.” Simon a bőrdarabkáról Valuamre nézett, hangjából előtűnt némi élénkség. Zöldes árnyalatú arcát még el is torzította valami fertőzés okozta váladekozás. Mintha egy lassan bedöglő képcsövű színes tévét nézne az ember.

„De megint elég rossz formában vagy, ugye?”

„Asszem. Elegem van a banyából.” Simon anyja összerezett. „Állandó nyomás alatt tart. Csináld ezt, csináld azt. Nem csoda, ha kezdek kiborulni.”

„Értem. És kiborulni annyit tesz, mint leállni a gyógyszerekkel, nem járni a Galstonba, abbahagyni a terápiát és a végére így nézni ki.”

Valuam szónoklata alatt Simon visszazuhanatompultságába. A bőrdarabka újra minden figyelmét lekötötte. Csak rakoncátlan feje búbját nézhettük.

Valuam fösóhajtott. Megjelölt néhány rubrikát táblája legfelül lévő papírján, s oldalt fordult műanyag székén, hogy a nővel szemben legyen. „Nos, úgy vélem, jobb lesz, ha beköltözik néhány hétre.”

„Örülök, hogy így látja, Anthony.” Gyapjú és selyem súrlódó hangját lehetett hallani, amikor lezállt az asztalról, majd leporolta magát. „Hát, akkor viszlát, Simon. Hétvégén meglátogatlak.”

„Szia Anya, ne aggódj.” Simon nem tekintett föl, rálelt némi fájdalomcsillapítóra: apró köröket leírva dörzsölgette vérző ujját. Anyja szórakozottan Valuamre mosolygott, mintha csak öltönye szabászati hibáit nyugtázná. Kifelé menet felém biccentett, aztán elsuhogott.

Valuam fölállt, székét pedig visszatolta a falhoz.

„Nekem még találkoznom kell valakivel, Misha, fölvenné Simont az osztályra?”

„Én, ööö, nem biztos, hogy képes lennék visszatalálni.”

„Oh, semmi gond, Simon sokkal jobban ismeri a kórház alaprajzát, mint a saját elméjét.”

Nem voltam meggyőződve arról, hogyan értem: én is részese vagyok e beteges iróniának – ám Valuam céltalan tekintetét látva beláthattam, nem viccelődött. Úgy tűnt, Simon észre sem vette. A baleseti tekervényes útvonalain visszafelé menet Simon pulóverének absztrakt mintáját követtem. Mielőtt még eljutottunk volna a folyosóig, rájöttem, hogy tökéletesen elvesztettem tájékozódásomat. Simon viszont nem habozott, határozott, könnyed, tért ölelő léptekkel haladt előre az ingoványban. Úgy festettünk menet közben, mint egy vitatkozó pár; húsz yardnyira is eltávolodott tőlem, s ilyenkor mindig neki kellett lódulnom, hogy utolérjem. Eleinte attól tartottam, megpróbál lerázni, de amikor kettévált az út,

ő pedig némileg előttem járt, mindig várt annyit, hogy elég közel kerülhessek hozzá, s így láthassam, merre indul tovább.

A folyosók berendezése láthatóan megváltozott, ahogy az új irányba lendültünk. A falak mellett álló gépekről már inkább lerítt funkciójuk – a króm- és a gumibevonat helyett már itt-ott megjelent a fekete festék – elektromos pumpák helyett benzinmotorokat lehetett fölfedezni. A falakról is elmaradtak a gyógyászati színek, visszatértek a konkrét árnyalatok, akárcsak a padlón. A fényforrásokról eltűntek a búrák; eleinte csak a páratlan neonokról, végül már mind mezítenül virított.

A kórház ezen része túl volt a munka világán, igazi titkos alvilág. Időről-időre furcsa védőöltözkék munkások mellett suhantunk el: gumírozott kötényeket vagy műanyag maszkokat, magas szárú csizmákat vagy bőr vállvédőket viseltek. Mindahányszor rejtélyesen mértek végig bennünket. Világos, hogy a dolgukkal akartak törődni; fenntartani a vinnyogást, táplálni a morajt, irányítani a mellézköreiket. Afelől sem voltak kétségeim, hogy Simon nem az osztályra vezet vissza, dolga van erre felé. Elkaptam az egyik sarkon.

„Hová megyünk, Simon?”

„Megnézni valamit, valamit, amit érdemes. Ígérem, nem fogsz haragudni.”

„Megmondanád, mi az?”

„Nem.” Továbbindult vállá fölött hátraszólva, „Gyerünk, már nincs messze.”

A folyosófalak bizonyos részein kőművesmunka nyomai. E mélyedésekben befalazták a vakablakok maradványait. Rájöttem, hogy azt a helyet értük el, ahol az új kórházat ráültették elődjére. Mindenütt az öntöttvas korlát darabjai, összepréselve, letörve, megkövesedett fűcsomókra hasonlítottak. Most mindennél jobban érezhettem a fejem fölött guggoló kórház rettentő tömegét. Egyre nyirkosabb lett a levegő; itt-ott víztócsák szivárogtak a padlóra. Végül Simon megállt egy dupla szárnyú ajtó előtt – az egyszervolt kórház régi nyílászárói, felső részük sok apró üveget igénylő, fakazettás rendszerű. Tolni kezdte a szárnyakat, s az ajtó kitárult a két széttartó sínre elfordulva.

Valamiféle üvegházba jutottunk. Kör alapú, huszonöt láb átmérőjű helyiség, a tizenöt láb magas fal tetején szennyes üvegekupola borult fejünk fölé, a homályban szinte alig lehetett észrevenni. Az ablakok fakó üvegtábláin gyenge napfény szűrődött át. Hulló vízcseppek. Óriási gép állt a szoba közepén, hogy az embereknek szolgáljon. Ezt az oldala közepén elhelyezett lejtős vizsgálati asztal tette egyértelművé. Különben hatalmas mikroszkópra emlékeztetett: a cső rézsútosan töltötte be a szoba egy bizonytalan nagyságú terét, a lencse pedig közvetlenül az asztalra meredt. Az egész szerkezetet hidraulikus kábelek díszítették. Eredeti, konyhakrém színe mostanra erősen korrodálódott, visszaszorult.

Simonnal álltunk és néztük.

„Jó, mi.” Hangja telt, zengő, eltűnt belőle a mogorva él.

„Igen, nagyon meglepő. Mire használták?”

„Oh, fogalmam sincs. Egy éjjel magamra hagytak a balesetin, én pedig elkóboroltam, akkor akadtam rá. Aligha járt itt valaki is az elmúlt pár évben. Furcsa, de tényleg, mert pont a TKT mögött van.”

„TKT?”

Simon a bejárati ajtóval szemközti, szürke bevonatú ablakhoz hívott. Megkerültem a roppant masinát tányérszerű aljának szélét átlépve, aminél fogva a padlóhoz szögecselték. Néhány darabja leesett róla – csavarok, kapocsvasak, egyéb apróbb alkatrészek –, de, érzékeltetve a monstrum méreteit, éppen elég nagyok voltak ahhoz, hogy sípcsontzúzódást okozzanak, ha beléjük rúgna az ember. Simon élénken dörzsölgette az ablaküveget.

„Nézz be, ugye látod?” Lehetetlen volt érzékelni az eget vagy a kinti világot, mégis valahonnan fény szűrődött be. Zömök, masszív betonlapokkal körbetámoogatott épületblokk körvonalait pillantottam meg. Mint valami védmű. „A Tömegkatasztrófa Terem. Atomtámadás, földrengés vagy hasonló esetére szolgáló fölszerelést tárolnak benne.”

„Például?”

„Nem tudom, senki sem árulja el. Én is csak véletlenül találtam rá, mert keresztüljöttem a föliratos ajtón.”

Kicsit elidőztünk az ablaknál. Az üvegházszerű helyiség, az óriási gép, az épületblokk. Egy láthatatlan nap halovány fénye világította be őket. Valamitől az egész atmoszférája hátborzongatónak tűnt. Olyasféle borzongás, ami akkor fut végig a szemlélőn, amikor kísétál egy emberekkel teli térből – zsúfolt parkból az alacsony, szürkés csaltitba –, majd visszanéz a háta mögé, ahol továbbra is zajlik az élet; a gyerekek, a kutyák.

Visszamentünk az osztályra: Busner sietősen körbejárva hívta össze a személyzetet. A központi helyiségben a székek hevenyészett körré fordítgatva. Megérkezésünkkor Anthony Valuam és Jane Bowen már helyet is foglaltak, miközben komoly vita alakult ki közöttük. Úgy tűnt, Valuamet nem érdekli, merre jártunk. A kilencedik emeletre érve Simon ismét fölvette mogorva, zavarodott arckifejezését. Belevegült a mozgó, dülöngélő alakok csoportjába, el is vesztettem szem elől.

„Ülj le, Misha, ülj csak le.” Busner izgatottan csapkodott pulykabőrre emlékeztető, puplin dudorította karjaival. Mimi, a kíváncsi nővér mellé ültem le, aki a szemésznél járt. Az orvosok meg az egyéb alkalmazottak kezdtek beszívárogni a terembe. Itt voltak már a konyhai munkások nejlon-, elasztikus sapkáikban, a pszichiátriai szociális munkások összetekert újságmellékleteikkel. Cigaretta cserélve, gesztikulálva cseverésztek egymással. A pácienseket nem hívták meg a gyűlésre – bennem ez mindennél jobban megerősítette kizárásukat a helyesen gondolkodó világból.

Busner csendet kért.

„Ahm! Jó reggelt mindenkinek. Sok tennivalónk van mára, úgyhogy bele is kezdünk. Nem akarjuk ugyanazt elismételni, amit a múlt hónapban. Mielőtt még a napirend első pontjára térnénk, szeretném bemutatni a csapat új tagját, Misha Gurneyt. Bizonyára néhányan már hallottatok az apjáról,” Busner arcának széleit lilára festette az érzelmi hullám, „aki kortársam, remek barátom volt. Különleges öröm tehát számomra, hogy Misha beállhat köztünk, mint az új művészeti terapeuta...”

„Várj csak, míg megtudod, mi történt az előzővel...!” Mielőtt megfordulhattam volna széken, hogy láthassam, ki súgott a fülembe, Tom már el is tűnt, gumicipőjének hangjait lassan elnyelte a folyosó.

Ezután az összejövetel lesüllyedt a szokásos, triviális tanácskozás szintjére, ami – saját tapasztalataim szerint – vélhetőleg minden osztályértekezletre igaz. Vita a teakészítés időpontjairól, a műszak szolgálati beosztásának jegyzékéről, a beteglátogatókról. Figyelmem kezdett lelohadni, végül pedig teljesen elapadt. Egy középkorú nő válla fölött bambultam mereven előre, aki a helyi szociális szolgáltatások osztályán keresztül kötődött ide. A két szárnyas ajtón túl a nő alakja és a hálók bejárata között Clive-ra lettem figyelmes. Egyenesen engem bámult vagy legalábbis úgy tűnt; óriási golyó alakú szemei semmi másra nem voltak alkalmasak, csak a merev nézésre. Egyik oldalról a másikra himbálta testét, akár egy emberi metronóm. Ha hunyorítottam, úgy tetszett, mintha bizarr, messianisztikus frizurája ritmikusán lüktetne ki a középkorú szociális munkásnő arcából. A trükk megbabonázott.

Mimi az oldalamba bökött. „Misha, figyelj oda!”

Busner hozzám beszélt. „Nos, Misha?” – kérdezte.

Mimi suttogni kezdett, „Azt kérdezi, mit szándékozol csinálni a ma délutáni művészetterápián.”

Bűnbánó hangon fogtam válaszomba. „Aha... hát... ööö. Igazából azt akarom, ah, különféle technikák demonstrálásán keresztül bemutatkozni a betegeknek, majd följánlanám nekik, hogy mutassák meg saját munkáikat s beszélgetnénk róluk.”

Busnert látszólag kielégítette tervem. Jane Bowenhez fordult, súgott valamit a fülébe, aki elmosolyodott, bólintott és egy sárga, enyvezett hátuljú cédulát ragasztott írótablája szélére.

Nem sokkal később az ülés föloszlott. Arrébb hívtam Mimit.

„Köszönöm, megmentett a leégéstől. Messze jártam épp akkor.”

„Igen, ugye abszurd ez az egész. Zack a legtöbb jóindulatú diktátorhoz hasonlóan vélhetőleg úgy gondolja, ha megengedi, hogy megvitathassunk minden marhaságot, majd azt fogjuk érezni, mennyire fontos is a döntéshozó szerepünk az osztály életére nézve.”

„Mióta dolgozik itt?”

„Oh, elég régen. Az iskola elvégzése óta, ami azt illeti. Van ebben az osztályban valami. Úgy is mondhatnánk, egymásnak teremtettek minket.” A középkorú szociális munkásnő jött felénk, Mimi bemutatott egymásnak bennünket, majd kettesben elsétáltak valamelyik betegről tárgyalva. A nő dühösen elpirult. Csak később döbbsentem rá, azt hitte, végig őt bámultam az ülés alatt.

Fogtam a szendvicseimet, és kimentem a Heath-re letelepedvén az örült mellé a padra. Hangtalanul lármázott, rezgett, jelenlétem kétségkívül megzavarta. Fölajánlottam neki egy szendvicset, amit elfogadott, majd gusztustalankodni kezdett vele.

A várost nézegettem. A fényviszonyok megfordultak sétám során, a mérhetetlen zik-zurát most éles fényben fürdött, míg a padra, ahol a fogaink közt csikorgattuk a sajtot az örülttel, sötét árnyék borult. Tom mondta, hogy magában ő úgy hívja a kórházat: a Szeretet Lelkészsége; az igaz is volt, hogy e síri hajó – amint utat tör magának az utcák hálózataán keresztül – bizonyos fokig birtokolta a despotikus múlttal keveredő jövőt.

A szél éppen végigsöpört a kórház főbejárata előtti anyahajó-fedélzetnyi betonplaccon, amikor visszatértem. Taxik érkeztek, hogy kitegyék a pénzesebb betegeket, látogatókat, miközben szegényebb sorstársaik a heves légárammal küzdöttek, ami az épület ferde falait

döngette – férfi és női repülésirányítók megnagyobbított, szemaforoként szolgáló asztalitenisz ütők nélkül.

A kilencedik emeleten Jane Bowennel futottam össze. Pont a lift előtt állt. Kezeivel éppen szája körül babrált, amikor kinyílt a lift ajtaja.

„Merre járt, Misha?”

„Kimentem ebédelni a Heath-re. Szeretek napközben is némi friss levegőhöz jutni.”

„Ne csináljon belőle rendszert.”

„Miért ne?”

„Zack jobban szereti, ha a személyzet minden tagja idefönn eszik az ebédlőben...”

„Viccel...”

„Ténylegesen senkit sem kötelezünk rá. Azt csinálhat, amit akar. De Zacknek jó oka van rá, és látnia kell a betegeket ebéd közben, hogy megérthesse őket.”

A központi helyiség tömve volt ápoltsakkal, akik a megnagyobbított tolóablakra hasonlító ételkiadó körül örvénylettek, majd elhúzódtak a gyógyszeres sor felé. Busner állt középen, akár valami Zűrzsavar Istene. Rövidke fehér kabátot viselt, ami még kerek csípőjéig sem ért. Zsebei zsúfolásig telepakolva, s testtartása miatt úgy tűnt, mintha gatyapöcöt hordana. Busner feje körül lengette karjait, sarkain állva körbe-körbe forgott, arca eltorzult – a fájdalomtól? A jókedvtől? Lehetetlen volt megállapítani.

Megközelítettem a rábízottak forgatagán keresztül.

„Ah, Misha, hátamra csapódott a nyakkendőm meg a szemüvegtartóm, és összegubancolódott. Látja?” Háttal fordult nekem, mire babrálni kezdtem velük, hogy szétválasszam őket. „Ah, így mindjárt más.” Szemüvegét vöröslő gödrű orrnyergére helyezte. „Újra látok. Jól tennénk, ha kiválogatnánk az anyagokat a foglalkozáshoz.” Az ebédlő távoli végében lévő beépített szekrényhez vezetett, majd kitérte mennyezetig érő ajtajait. A szekrényben rengeteg anyag és félig befejezett munka vagy hasonló hevert. „Gerry nem állt a helyzet magaslatán, ha anyagot kellett rendelni,” mondta Busner, miközben előrelépett sarkai alatt összeroppantva néhány faszéndarabkát, „de minden itt van, amire csak szükséged lehet. Nem ütöm bele az orrom, jöjjenek csak és mutassák meg, mivel foglalkoznak éppen – próbáld meg, önts beléjük némi hitet.”

Busner gyengédségtől megcsömörlötten tette vállamra karját, nem vette észre, hogy összerezzenek. Egymás mellett álltunk, szemben a csíkos bádogdobozokban tárolt, porfestékkel teli polccal.

„Apád büszke lett volna rád, Misha. Megértette volna, mibe is fogtál. Tudod, valahogy úgy érzem, mintha hazajönnél közénk az osztályra, számodra ez a megfelelő hely, nem így látod?” Mormogtam valamit elutasításképpen. „Örülök, hogy ugyanígy érzel, keress meg, ha vége a foglalkozásnak, mondd el, hogy ment.” Elsietett mellőlem cipőivel faszén nyomokat hagyva a linóleumon. Magamra maradtam – nem sokáig.

Megjelent Tom. Jobbján egy közepes testalkatú, harmincas éveiben járó férfi, favágó inge és farmerja szóra sem érdemes, annál inkább karjai és arckifejezése: testétől menekülni akaró, előreálló, izmos, erőteljes karok. Arca könnyedén feszülve emelkedett lobogó barna haja felé. Föltartóztatott gyorsaság hatását keltette.

„Ez Jim,” szólalt meg Tom, „nem bír várni, azonnal kezdeni akar.”

„Igen. Szia Jim.” Felém tolta emelőszerű karját, kezét ráztunk, visszahúzta. „Tényleg nagyon várom a foglalkozásokat. Állandóan a munkámon szeretnék dolgozni, de nem hagyják.” Szélesebbre tártam a szekrényajtókat.

„Melyik az?”

„Itt.” Agyag szoborszerűséget emelt le az egyik felső polcról, hosszú karjai óvón ölelték át a szokatlan formát. Megfordult és lerakta az egyik négyszögletes asztalra.

Nagy műnek készült, talán három és fél láb hosszú és fele olyan széles. Jim egy alaplapra építkezett agyagból. Az a fajta naiv realizmus jellemezte, amit azokhoz a tévés gyermekműsorokhoz kötöttem, amelyekben a rajzfilmfigurák modellezett falvak körül mozognak. A munka egy lefelé vezető út ívét ábrázolta, amit hirtelenjében a marylbone-i felüljáróval azonosítottam. Jim aprólékosan formázta meg azt a pontot, ahol a felüljáró két sávja újra csatlakozik a Marylbone-i úthoz, parányi agyagautók haladtak a felüljáróról lefelé, s egyikük nekiütközött egy apró japán gyümölcscsszállító furgonnak, amelyik az edgware-i útról érkezett. Két miniatűr agyagfigura mutogatott az út közepén. A kiválasztott részlet keleti határa a Lisson Grove-i csomópont, nyugati pedig a felüljáró legmagasabb pontja volt.

„Majdnem kész,” mondta Jim. „Ma befestem, aztán lelakkozom, végül pedig szeretném kiégettetni.”

„Nos, nem látom semmi akadályát. Elmondod, milyen történet húzódik meg a szobor mögött?”

„Ez nem szobor.” Levegőt szívott be fogai között: kimerült gyermeki lélegzet. „Oltárdísz.” Fölemelte a felüljáró-ábrázolást, és az egyik, ablak melletti asztalhoz vitte. Tom fölvihogott.

„Jimnek messiás-komplexusa van. Úgy hiszi, az Apokalipszis nem jön el.”

„Ez mit jelent?”

„Kissé bonyolult. Az Apokalipszis akkor következik be, ha már elegendő ember látja be, hogy nem jön el.”

„Ostobán hangzik.”

„Ez kurvára nem ostobaság, inkább te vagy az, aki kurvára ostoba, Miszter Spiclikém, ezt kapd ki!” Tom hangja a pillanat töredéke alatt váltott át enyhe gúnyból valami agyalágyult gengszter ujj-a-ravaszon agresszivitásába. Riasztóan alakult át, mintha gonosz démon szállta volna meg. Büszkén ellépdelt, hogy barátjához csatlakozzon. Elengedtem a sértést. Busner beszélt róla; világos, ez másik felvonás.

Az elkövetkezendő fél órában az ápoltak sorra csöppentek be a központi helyiségbe, odasétáltak osztálytársaikhoz, akik már javában kevergették a porfestéket, gyúrogatták az agyagot és ragasztgatták a magazinokból kivágott képeket. Megdöbbsentett az a csöndes szorgalom, ami így összeverődve jellemezte őket. Aligha bomlasztotta bárki is a foglalkozást. Két-három beteg metronómként álldogált a környéken: billegve, hintázva jelezték a többiek munkájának ütemét.

Hilary az ablaknál ült, és hajszálvékony ecseteivel egyik parányi akvarelljén munkálkodott. Hurkapálcikából készített apró festőállvány tartotta a képet: fűrge ecsetvonásokkal

dolgozott minden egyes mozdulattal előre-hátra tologatva a karjába helyezett katéterhez tartozó kerek állványt. A rajta csüngő műanyag zacskóban áttetsző folyadék, alján furcsa üledék. A mozgás hatására az üledék fölkeveredett a zsákocskában, s a hatalmas ablakokon keresztül beömlő délutáni napfényt fölfogva ragyogtak a kicsiny szemcsék.

Simon jött oda, hogy ollót, ragasztót meg kartont kérjen. Félig befejezett kollázt vett elő az egyik polcra, majd leült a közelemben. Azt a gépet ábrázolta, amihez délelőtt kalauzolt el, de színes újságok háztartási készülékeket ábrázoló képeiből újraépítve. Odamentem, hogy egy pillantást vessek rá. Fölmosolygott rám, szája sarkaiban megrepesztette a gennyes kéreg.

„Befejezetlen munka, legutóbbi távozásomkor maradt abba...” Mosdatlan, vörös fejével ismét a feladat fölé görnyedt.

Megelégedtem az anyagok kiosztogatásával: éreztem, nincs még itt az ideje, hogy a páciensek készülő munkáit kommentáljam. Amikor elkezdenek bízni bennem, önként foglak beszélni róluk. A koncentráció nyugodt atmoszférája vette körül a lehorgasztott fejeket. Az ablakhoz sétáltam, a működő kórház délutáni hangjait figyeltem. A generátorok megszakítás nélküli cincogása, csattogó léptek, csapódó kapuk és kézikocsik fodrozódó hullámai. Alant az erkélyen két – két ingruhás – krónikus gyötörte egymást ügyetlen mozdulatokkal, az egyik a mellvédnek feszítette a másikat. Egy pillanatig üres tekintettel bámultam esetlen küzdelmüket. Az idősebbik O-t formáló szájába néztem. Amikor fölcsúdtam, ráeszméltem, hogy tenni kellene valamit, megjelent egy ápoló, szétválasztotta őket elrángatva onnan a fiatalabbikat, be alám.

Elballagtam az egyik asztalig, leültem. Csak egy göndör hajú férfi ült ott fejét könyök-hajlatába döntve, akár az unatkozó iskolás. Másik kezével dolgozott valamin, nem láttam. Tíz percig ültünk egymással szemközt. Nem történt semmi. A körülöttünk foglalatosskodó emberek cigarettáról cigarettára gyújtva állították elő a rossz levegőt.

„Psszt...!” Tom volt az. „Gyere ide.” Intett, hogy sétáljak oda hozzájuk. Szorgalmasan dolgoztak az oltárdíszén. Jim festett, Tom tisztogatta az ecseteket, keverte a színeket. Jim végzett az út kékesbarna felületével, a fehér vonalakkal folytatta. Tom lustán piruettezett – egyik kezében szánalmas, zsinórból készült lasszó lógott –, hangja egy kaliforniai jampec vinnyogására váltott; ez nagyon ment neki. De rosszul játszott.

„Az a férfi ott.” A göndör hajú felé bökött.

„Igen.”

„Dr. Bé egyik igazán sikeres akciója.”

„Hogyhogy?”

„Kokain pszichózis, igazi, tökéletes. Könyvelő volt. Nem csak valami alja narkós. Tényleg nagyszerű tett. Dr. Bé diagnosztizálta, a történet többi részlete már fájóbb. Menj és nézd meg, mit csinál, meg fogsz zuhanni tőle. S visszafelé jövet hozz egy bögre vizet, rendben haver?”

Úgy cselekedtem. Elhaladva Lionel, a drogfüggő mellett lehajoltam fölvenni a földről egy nem létező tárgyat, majd visszanéztem, hátha meglátom, mit is rejteget. Semmit. Fürgén szedegette s rendezgette saját láthatatlan tárgyainak gyűjteményét az asztal pici darabkáján. Amikor hátrapillantottam, arccal felém fordult, és titoktartást kérően elmosolyodott.

Tekintetét túl hosszan szegezte félig nyitott tenyeremre, ahogy ujjaim saját nem létező tárgyam kiszögelléseit, horpadásait formázzák. Gyorsan fölegyenesedtem, s a rövid folyosón keresztül a személyzeti konyhához sétáltam. Félúton baloldalt ajtóra lettem figyelmes: eddig még észre sem vettem. Négyszögletes üvegablaka szemmagasságban azért könyörgött, hogy nézzenek keresztül rajta. Odaléptem. A belsejében dróthálólal megerősített üvegen át meglesett jelenet grafikai példává alakult. A sárga fényű szobában csöndben zajlott a jelenet. Valahonnan ismerős, negyvenes évei elején járó férfi ült az egyenszéken. Bő, fekete ruhát viselt, magas homlokáról hátrafésülte fekete haját. Profilból láttam. Lábaik keresztbe rakva írt csipeszes táblájára, amit combján egyensúlyozott. Szája és álla hangsúlyos, utóbbi kemény az állandó borotválkozástól. A szobát egyértelműen kezeléshez rendezték be. Az ilyenféle helyekre jellemző, a közlekedő-használaton-kívüli-sarka hangulat áradt belőle. Egy reprodukció reprodukciója lógott a falon, a linóleumos padlón sorsára hagyott, üres drót újságtartó – szegény padló: húsát itt is ott is cigarettahamu égette ki. A szoba távoli sarkában, szemben a feketébe öltözött férfival guggoló alak. Elfordította zavarodott arcát. A kitűzőkkel teli hajtókaról megállapíthattam, Jane Bowen lebegett az érzelmes vázlatban.

A délután további része csöndesen telt. 17.40-kor begyűjtöttem az anyagokat, a műveket pedig olyan rendben raktam halomba, ahogy épp sikeredett. Némi időbe telt, amíg helyükre pakoltam az alapanyagokat. Az ápoltak többsége maradt ott, ahol volt. Továbbra is az asztalok fölé görnyedtek semmi hajlandóságot sem mutatva a távozásra. Tom és Jim egymás között motyorásztak az ablak előtt. Pantomimjuk hatéves gyerekek konspiratív légkörét idézte, mintha többé-kevésbé még mindig meg lennének győződve arról: ha nem tekintenek föl, nem is láthatják őket.

Busnert az irodájában találtam. Ültében bambult az ablakon kifelé: a léptéknélküliségbe. A kórház távoli sarkánál acélkémény – reggel elkerülte a figyelmemet – ontotta magából a vékony fehér füstöt. Busner észrevette, melyik irányba merengek.

„Vonat a semmibe, ha, Misha?”

„Miért mondd ezt?”

„Mert így van. Mi egy ketrec vagyunk, állami alapítású purgatórium. Az emberek bejönnek ide és várnak. Egyéb nem történik; persze érzékelhető javulás nem áll be náluk. Mintha – ahogy egyszer valaki megállapította – óriási kartotéklaphoz tűzték volna őket. Ugyanezt mondhatnák el rólunk is, mi?” Megborzongott: mintha szemtanúja lenne, amint az egyik beteget éppen fölszúrják egy hatalmas gombostűre. „De miket is hordok itt össze, ne figyelj rám Misha, hosszú nap ért véget.”

„Nem, érdekel a mondandód. Az itteni ápoltak nagyon másnak tűnnek, mint amilyenekkel a Halliwickben vagy a St. Mary's-ben találkoztam.”

„Oh, úgy látod? Hogyhogy?” Busner visszafordult, hogy szemüvege alól rám nézhessen.

„Hát, a műalkotásaik. Másmilyenek... hogyan fogalmazzak... meglehetősen kigondoltak, mintha kifejeznének valamit. Mint Tom viselkedése.”

„Egyfajta bonyolultságot?”

„Pontosan. Másodlagos utalás. Állapotuk már magában egyfajta kommentár, műveik pedig további exegézis.”

„Érdekes, érdekes. Nem tagadhatom, erre már korábban fölfigyeltünk. Az elődöd rendkívül határozott nézetekkel állt elő e kérdésben. Tudod, pszichológus volt, nagyon tehetséges. Azért kezdett bele a művészetterápiába, hogy funkcionális kapcsolatokat építsen ki a páciensekkel a lehető legtávolabb kerülve az ortodox kezelés dialektikájától. Nagyon heves ifjú. A betegek új irányba mozduló munkáin jócskán érződhetett a hatása.”

Busner úgy tömte táskájába papírjait, mintha valami feneketlen pita lenne. „Elmentem, Misha. Remélhetőleg a holnapi derült, kora reggelen látjuk egymást. Azt hiszem, hasznos lenne, ha holnap szétválogatnád az anyagokat a szekrényben.”

„Igen, igen, persze.” Fölkeltem hátratulva székemet, azután elhagytam irodáját. A folyosó hosszúka fényei egymásnak válaszolgattak vékony hangjukon. Az osztályon minden csendes, elhagyatott. Ám az egyik tároló mellett elhaladva hirtelen kitérült annak ajtaja, kinyúlt egy kéz s megrántott ruhaujjamnál fogva.

„Gyere be. Nyugi, nem kell félni.”

Beléptem a szűk résen, a súlyos ajtó becsukódott utánam. Zárt, fullasztó, sötét térbe jutottam. Keményítő és meleg vászon szaga uralta a helyiséget. Majdnem elakadt a lélegzetem. Tökéletes sötétben álltam. A csuklómát megmarkoló kéz arcomhoz közeledett. Éreztem, ahogy habozva kutatja vonásaimat.

„Te vagy az,” mondta a hang, „ne mondj semmit, mindent elrontana.” Mimi volt. Keresztülhatolva a füledt, vattaszerű légen orromba hatolt verítékének csípős szaga. Keze a sötétben óriásnak tűnő melléhez vezette tenyeremet, éreztem melltartója pántját, alatta pedig kidudorodó mellbimbóját. Hozzám lökte magát: teste annyira lágy és törődött, afféle lebernyegszerű húsból való, amiből elpárolgott a fölösleges súly, mintegy hátrahagyva egy szubkután zacskót. Farmerének cipzára lehúзва. Nadrágomhoz nyomta altestét. Hűvös, nyirkos kéz markolta meg péniszemet, s testének nyomta. Így álltunk, keze rajtam, kezem rajta. Előrébb vezetett, majd fölszökkent valami polcra vagy peremre, aztán pedig, félig erektáltan, belsejébe vont. Megbicsakló hímtagom oldalával farmerja kemény szegélyű hasítékának ütközött, a hideg slicc és a hegyerincszerű ruhailleszték bőromet reszelték. Valahogy inkább dühödtnek, mintsem erotikusnak éreztem e gyötrelmes egyesülést. Megragadtam melleit, és letéptem róluk a nejlonborítást. Egyfajta ridegséggel mártóztam bele. Fölvonyított, az izzadság hullámai orromba csapódtak. Szinte azonnal ejakuláltam, majd visszavonultam. Hosszú pillanatok teltek el: ziháltunk a sötétben. Hallottam, ahogy ruháját rendezgeti. „Akkor holnap.” Finom érintés homlokomon. A nyíló ajtó padlótól mennyezetig hasította a sötétséget, nyikordult egyet, s becsukódott. Kis idő múlva eligazítottam ruhadarabjaimat, kiléptem a helyiségből és elindultam haza.

Csak miután a metróállomásból kilépve megkezdtem tízperces sétámat hazafelé, figyeltem föl a kinti világ illataira. Az osztály meg a kórház szaga teljesen rám telepedett. A nyirkos út menti fagyalbokrok hideg illata idegenség, kényelmetlenség érzetét keltette bennem.

Otthon főztem valami zacskósat, majd a lárvaszerű rizsszemeket tologattam szennyes tányéromon. Barátaim sorra hívtak föl érdeklődően, hogyan telt az első nap új munkahelyemen. Nem kapcsoltam ki a rögzítőt, inkább hallgattam a hangokat, amint megszólítják gépi éneket. Később – ágyamban fekvé – a falakat nézegettem, rajtuk külön-

féle konstrukcióim, egyedi, vászonból készült dolgok, amelyek összetört denevérekre, esernyőkre emlékeztettek. A fa és fém támasztékok megszűrték a párnámat narancsba borító nátriumsínű fényt. Elaludtam.

Azt álmodtam, hogy a kezelőben látott férfi, aki a széken jegyzetelt, mialatt Jane Bowen a sarokban guggolt, valamit prezentál. Én a közönség soraiban foglaltam helyet. Parányi kamaraszínházban ültünk, sötét, zárt térben, ám a mindössze ötven férőhellyel szolgáló, lefelé haladó széksorok félkör alakú, füves töltésekre helyezett kőszirtekből álltak.

A feketébe öltözött alak a kör alakú színpad közepén állt, és egy holografikus vetítőt kezel. Négy-öt lábnál magasabbban vetítette a levegőbe fejem képét, ami tisztán háromdimenziósra sikeredett, ám meglehetősen tökéletlennek, hullámozónak és elektronikusan giccsesnek tűnt. A közönséget azok az emberek alkották, akikkel az osztályon beszéltem: Busner, Valuam, Mimi, Jane Bowen, Tom, Simon, Jim és Hilary. Clive az oldalfolyosón állt billegve.

A fekete férfi hosszú pálcával vagy bottal kezében függőlegesen keresztülmutatott vetített fejemen. Olcsó trükk volt, hiszen mindenki könnyedén beláthatta, a hologram nem szilárd objektum, a közönség mégis állandóan idegesített hízelgésnek szánt tapsaival. Üvölteni kezdtem rájuk, hogy semmit sem tudnak a technikáról vagy arról, mire is képes...

Reggel. Alig találtam meg a kosztól megkeményedett zoknimat. Amikor föl akartam húzni, az egyikben valami keményre, szögletesre akadtam. A Rejtvény egy darabja. Gözöm sem volt, hogyan kerülhetett zoknim szárába, mindenestre automatikusan, mantraszerűen azt mormogtam, „Megoldom A Rejtvényt...” Hirtelen elég bizarrnak tetszett mindaz, amin előző nap keresztülmentem a 9-es osztályon. Akkor feltételek nélkül fogadtam el őket, de most... Busner meg a játéka, a homorú Bowen, az embriószerű Valuam, Simon érzéketlen anyja, Tom és a mimetikus betegsége, az összecsapás Mimivel az ágynemük között. Bármelyik részlet elegendő az összezavarodáshoz; egymáshoz illesztve őket...

Összeszedtem magam. Minden pszichiátriai osztály a terapeuta kapacitásának próbája; magáévá tenni az alapvető ellentmondást: megőrizni szimpátiáját a távolság fenntartása közben. Az előző nap bizarrságának az az oka, hogy képtelen voltam tartani a távolságot... megmondták, ha túl szorosan emfatizálódasz egy örülttel, te is meghibbansz. Egy időben maga Busner is – a hetvenes évek elején a Koncept Ház-projekt összeomlása után – azzal töltötte az idejét, hogy sötét hangstúdiókban basszusgitárokon pöntyögött, rádióinterjúk alatt egyszer csak klapanciák szavalásába kezdett és a forradalmian új identifikáció számos egyéb tetteire vállalkozott az örült kategóriájába soroltak társaságában. Csupán véletlen egybeesés, hogy Busner égisse alatt ugyanezen impulzusok áldozatává kezdtem válni. Ma figyelnem kellene önmagamra.

A hosszabbik utat választottam a Heath-en, útba ejtettem apám szobrát. Fogalmam sincs, miért pont ezt adományozta a városnak. Nem szerette kitüntetetten ezt a részt. S persze semmi komoly elkötelezettség a tömegek esztétikai nevelése terén. Nem mintha itt bármikor is tömeg lenne. Ez a hely a gazdagok bekerítetlen rezervátuma, itt szabadon kóborolhatnak jól öltözött, barna öltönyös parkőreik társaságában.

Méretes mű, két bronz lábszár. Mindkettő körülbelül nyolc láb magas és kilenc láb kerületű. Se lábak, se térdek. Sehol kidolgozott inak, szőrök vagy vénák; csak a lábszár-

forma. Tipikusan apám munkája. Egész életében arra törekedett, hogy ráleljen a test azon részleteire, amelyek absztrakciókká lesznek leválasztva az egésztől. Azt hiszem, a lábszárrakkal érte el ön maga zenitjét.

Továbbstátaltam a dombon odáig, ahonnan előző reggel megpillantottam a kórházat. Az agyament padja alatt feküdt egy szemeteszsákba bugyolálva, arcát elfordította a fénytől. Mellét hulladékdarabok fedték, Simon kollázsára emlékeztettek. Előrenéztem. A kórház ma egy másik torzulási mutatványt vitt véghez. Alacsony szögben estek rá a nap fényei, mélysége eltűnt, kétdimenzióssá változott: a nagyváros csíkja, az ég sávja, köztük pedig a gyógyintézet trapéz alakja.

A józanság bűzlik. Hogyan is feledkezhettem meg erről? Senki sem veszítheti el józan eszét a nazális intézményrendszer mindent átható felügyelete alatt. Túlságosan evilági. Kitáruktak a lift ajtajai, a vattacsomó azonnal arcomhoz tapadt. Akárcsak tegnap. Tom a nővérállás mögött üldögélt, azonnal rám vetette viola szemeit, amint föltűntem a liftből kivezető rövid folyosón.

„Ma reggel semmi színkódolás, ugye?” Tom kiejtése elharapott, háború előtti magánhangzók és groteszkül vontatott beszéd keveréke. Magamra néztem: különlegesen ingerlő színű pulóvert sikerült fölvennem.

„Nem szándékosan.”

„É-hé-desem, a soha az soha.”

Magára hagytam, s az anyagtárolóhoz mentem. Szélesre tártam a plafonig érő ajtókat, majd különválogattam a filctollakat, azután pedig a zsír- és pasztellkréták, faszén rudacskák, vízfestéktől foltos zománcozott tálcák, néhány kifogyóban lévő, kacskaringósra nyomkodott olajfestékes tubus, finomabb és durvább papírlapok, vonalzók és beszáradt ecsetek következtek... Végül az összevisszaság alján még nagy rakásnyi ottfelajett agyag is hevert, visszanyerve eredeti állagát.

Odajött Tom. Vállai köré stólaszerűen rózsaszín vécépapírt tekert, s egy sodort cigaretát szívott különös odafigyeléssel. Csípőre tett kézzel, némán figyelt.

A munkákat kezdtem rendezgetni, itt is óriási volt a káosz. Valami papírmásé rétegzett felszínét egy facsónak otrombán kifaragott villája szaggatta szét. Durva, színes papírra föl vitt érdes porfestékrétegek ragadtak egymásba a mindenütt megtalálható spirális agyagedényeken. Óvatosan szétfeszegtettem őket. Csak a reménytelenül tönkrement darabokat dobtam el, a többi stóckba raktam.

Szöszmötölésem alatt még üresen kongott a közösségi terem. Leszámítva Tomot, aki le-föl masírozott a nővérállástól az ablakokig s az ételkiadóig, aztán vissza felém maga mögött lobogtatva eldobható ruhadarabját, valamint – második járulékként – füstköpenyét. Időről-időre megállt, és olyan nevetségesen groteszk pózba vágta magát, hogy fulladoztam a röhögéstől. Visszajött, amikor a felsőbb polcokhoz értem.

„A helyedben én nem...” mondta.

„Nem mit?”

„Érinteném meg az ott lévő művet.”

Odavonszoltam egy széket, hogy ráálljak. Így, szemmagasságba érve, már láthattam, hogy itt voltak a legjobb alkotások. Simon kollázs, Hilary miniatúrái, Jim tablója s néhány,

eleddig még nem látott dolog. Az egyik különösen megfogott. Absztrakt munka, amit kizárólag A Rejtvény darabjaiból készítettek. A vörös akril kockákat nyitott tetejű dobozzá ragasztották össze, benne másik négy, élére állított kocka nézett farkasszemet egymással.

A műanyag széken a legfelső polc előtt ácsingózva hirtelen nem tudtam megállni, hogy ne élcelődjek. Megpördültem, és már túl későn vettem észre, amint kicsúszik a számon az ostoba megjegyzés: „Nocsak, nocsak, úgy látszik, erre a helyre pakolták cuccaikat a falkavezérek...”

Tom nadrágom szarát kezdte cibálni. Leléptem a székről, mire a teremnek abba a sarkába vonszolt mondani valamit, amelyik már fényben fürdött. Kezemmel ernyedten kapaszkodtam a szellőző rácsába. „Misha, lépj le innen.”

„Ezt hogy érted?”

„Lépj le innen. Ez egy szar hely szar emberekkel. Elbaszottak, gonoszak, sokkal gonoszabbak, mintsem gondolnád. Százszor mocskosabbak a betegeknel. Egy pszichiátriai eset hozzájuk képest könnyed szórakozás.”

„Hogy érted? Magyarázd el.”

„Hát, nézzük például Simont.”

„Mi van vele?”

„Ott voltál, amikor Valuam fölvette?”

„Igen...”

„Hány orvosnak kell megvizsgálnia a páciensét fölvetel előtt?”

„Kettőnek.”

„És...?”

„Föltehetőleg úgy éreztem, mivel Simon, őszintén szólva, szinte állandóan az osztályon tölti az életét, inkább elkendőzték. Így korrekt, de tényleg, még ha kissé szabálytalan is.”

„Téves. Simon anyjának tanítási megállapodása van az osztállyal... rendszerint úgy alakítja a dolgokat, hogy válasszák el tőle a saját fiát.”

„Ez valóban kissé szabálytalanul hangzik.”

„Szabálytalan! Az egész ügy valami mocskos szemét buszsofőr hétvégi mekegése....” Tom átkarolta derekamat, „...de mindez nem zavarhatja meg szerelmünket, Misha, összehajthatjuk, amink van, mint a Meccanóban....” elhúzódtam tőle. „...Szajhal!” Jane Bowen felé vette az irányt, miközben incselkedően méregetett.

Délelőtt néhány csoportmunka rajzolásába fogtam. Saját találmány. Hatalmas papírlapok, amiken egyszerre három-négy ember dolgozhat. Vonalakkal fölvezetlek egy alaplant, amit az adott csoport bármilyen választott anyaggal kiszínezhet vagy akár figyelmen kívül is hagyhat. Elmélyülten dolgoztam, megállás nélkül. Két beteg ült a központi helyiségben, addig észre sem vettem őket. Valamire alkudoztak. Egy szót sem hallottam beszélgetésükből. A kicsi, fürkésző tekintetű, tengerészsapkát viselő férfi gyakorta fölegyenesedett, hogy ellenőrizzen. Rá kellett jönnöm, hogy az üzlet, amiről oly nagy odafigyeléssel, részletekbe menően vitatkoznak, valójában a semmiről köttetik.

Végül néhány, megegyezést javasoló, suttogó hang jutott el hozzám. A Rejtvény halomnyi kockáit cserélgették egymás között. Az elemeket zsinórra vagy drótra fűzték föl a sarkaiknál

fúrt lyukakon keresztül. Mindkét férfi a népszerű pszichológiai játék eldobott részecskéiből készített magának nyakláncot.

Egész délelőtt a csoportmunkákkal foglalatostkodtam. Már senki sem figyelt rám. Mostanra beláthattam, mennyire nedves, komposztszerű az osztálylégkör. Az adott egyén számára csupán néhány óra kérdése, hogy beleragadjon s rálépjen a pusztulás útjára. Én a tegnap újdonsága voltam.

Busner még nem érkezett meg. Valamikor az eseménytelen délelőtt közepén erőltetetten üdvözöltük egymást Valuammal. Csodálatos, aprókockás valamit viselt. Lépései pontosabban az óraműnél, patetikusan irányadók. Föl is merült bennem, pontosan mit keresek ezen az osztályon? Nincs szükségem pénzre. Megingott abbéli hitem, hogy egyedi képességeimmel segíthetek a betegeken. Busner cinizmusának természetes hatására a maradék idealizmus is elfojtódott bennem – és ha ez volt a szándéka?

Dél körül a Judith nevű középkorú ápoló rohamot kapott a női részhez vezető rövid folyosón. Eleinte úgy tűnt, mindössze érzelmileg túlfűtött szóváltásba keveredett – önmagával, s ez hisztériába csapott át. Hányt is. Mimi egy másik nővérrel hamar odaérkezett, miközben én csak álltam a hajlandóság (tettetni, hogy nem vettem észre) és a vágy (megmutatni, hogy be tudok kapcsolódni) között egyensúlyozva. A nővérek kiegyenesítették Judith végtagjait, lábra állították, majd elvezették. A hányást és a veszélyt valahogy fölittatták, elhárították.

Egész délelőtt vigyáztam rá, hogy elkerüljem Tomot és Simont. Jimet sem akartam látni. Magamban ettem a személyzeti ebédlőben. Nem értettem, miért kell itt lennem. Senki más nem maradt benn. Később kitudódott, hogy valakinek születésnapja volt, ezért mindannyian lementek egy italra az út túloldalán lévő helyre.

A délután azokkal a betegekkel telt, akik próbáltak kezdeni valamit az ötletemmel. Néhányan érdeklődtek, mások saját munkáikba merültek. Clive meglepően hatékony csoportvezetőnek bizonyult. Három félénk depresszióst is rávett arra, hogy kígyózó, nedves festéknyomokat hagyjanak a jókora papíron. Ismétlődő mozdulataikkal örvényt örvényre formáztak. Clive hátrébb állt és figyelte őket munka közben, akár valami öreg munkavezető. Clive-ra néztem, állkapcsa föl-le, teste előre-hátra; hirtelen eszembe jutott, hogy ma kellett volna elengedni. Furcsállottam, miért van még mindig itt, ám dülledt szemei és fényesre kopott könyökű ruhája lefékezték bennem a kérdezősködés vágyát.

Sem Tom, sem Jim nem jelentek meg a délutáni foglalkozáson. A fölüljáró modellje a polcon maradt. Simon kollázsa darabjait vagdosta, majd illesztette be. Már ő sem érdeklődött. Visszatért a mogorva kamaszkor túlzó, varpiszkáló paródiájához. Azon tűnődtem, merre lehet Mimi – egy kamasz sápadt, betegesen heves vágyával. Meglehet, a nyámnyila, gyáva senki kategóriába sorolt, amiért nem segítettem Judith rohamakor.

Véget ért a délutáni foglalkozás: elindultam a lift felé. Ezúttal a takarító fülke ajtaja tárult sarkig előttem. Pulzáló farával egy műanyag zsáknyi szódakristályt recsegtetett. Megint iszonyúan rövidre sikeredett, ám ezúttal, mielőtt magamra hagyott, megettetett velem két aprócska, zöld cukormázás pirulát.

„Ez meg mi?” kérdeztem.

„Parsztelin – MAO-gátló tranilcipromin és trifluoperazin keveréke. Gyerekeknek nem javasolt.”

„Miért kéne bevennem ezeket?”

„Hogy megértsd, sükebóka. Meg amúgy is, mivel nem vagy örült, nincs mitől tartanod, ugye?” Fölényes, laza, gúnyolódó hangon évődött. Nem lehetett nagy dolog.

„Gondolom, nincs.” Lenyeltem mindkettőt, csak úgy szárazon.

„Felejtse el a sajtot és ne igyál Chiantit. Komplikációk léphetnek föl.” Kicsusszant az ajtónyíláson. Pizkosfehér nejlonba és a szokásos fodros pamutvászonba csomagolt melle egy pillanatra még nekinyomódott az ajtófélfának, és ennyi.

Szép lassan eltelt a hét. Egész jól haladtunk, kezdett kialakulni valami. Egyre több páciens jelent meg a délutáni terápiás foglalkozásokon, hogy kipróbálja magát. Mind jobban kijöttem a csendesebb betegekkel. Kissé terhes áldás. Hilary többször is szinte fogva tartott, hogy egy jó órán át mesélhesen barátairól és precíz akvarell képmásfestési technikájáról. Akárcsak Lionel, a rejtélyes tébollyal megvert könyvelő, aki ellentmondást nem tűrően ült le mellém csütörtök délután, karját barátian a vállamra tette, majd együtt átlapoztunk egy fényes papírú irodabútor prospektust. Minden egyes bútordarab revelációként hatott rá; tisztán esztétikai szempontból tudta méricskélni őket. „Nézd ezt,” mutatott egy népszerű, összerakható számítógépes munkaállomásra, „hát nem csodálatos?” Mit tehettem volna: motyogtam valami helyeslésfélét.

Bowen és Valum mindig szívélyesen mormogtak valamit az irányomba, ahányszor csak elhaladtak mellettem. Különösebb okot nem adtunk egymásnak a kapcsolattartásra, Busner pedig továbbra sem jött be. Úgy éreztem, betettek valamelyik skatulyájukba apám és Busner megérkezésemkor tartott szentimentális szónoklata miatt, de nem tudott érdekelni. Ebédidő alatt inkább a beteghordókkal vagy a nővérekkel cseverésztem.

Mimi minden éjjel másik kuckóban randevúzott velem. Sosem tudtam, hol fog fölbukkanni, de valahogy ő mindig tudta, hol kapjon el, miután elpakoltam és elindultam haza. Megannyi rövid, stilizált közöszlés. Ellenállt azon kimondatlan vágyamnak, hogy némi intimitást kölcsönözzünk együttléteinknek, elhessegette néhány pirulával, amiket mindig be is vettem a kölcsönös közelebb kerülés reményében. Pénteken még négyet adott a hétvégére, miután lenyeltem az adagomat.

Szombaton egyik barátommal elmentem moziba. Rendszerint havonta egyszer találkoztunk, és együttléteink fele (normális esetben elég volt) azzal telt, hogy fölvázoltuk egymásnak, mivel is teltek a napjaink, amíg nem találkoztunk. Ám ezúttal átmentem elővigyázatosba. Az a gyanúm támadt, hogy az osztályon eddig szerzett tapasztalataim, és főleg a Mimi-affér, olyasmik, amikről nem kellene kívülállókkal fecserésznem. Nem arról volt szó, hogy rossz dolgok történtek velem – inkább maguk a tapasztalataim nem illettek bele kicsit sem a szokásos képbe.

Közben a zsebeim mélyén lévő lágy gyapotpihe-mocsokban csücsülő zöld tablettákra koncentráltam. Beszélgetésünk során végig az ujjaimmal babráltam őket, szondázgatásukkor természetellenesen nagynak, kitapinthatónak éreztem valamennyit: ahogy a nyelvemmel szoktam egy számban lévő falatot.

A moziban ültünk. Elnyúlva bámultam a filmet, amikor hirtelen átfutott rajtam az érzés: most először kerülök a drog hatása alá. Ugyanolyan érzetek kerítettek hatalmukba, mint

az osztályon, amikor először álltam föl a székre, hogy lássam a páciensek szekrény tetején hagyott munkáit. Elszakadtam valamitől, de nem a kinti világtól; bensőmben történt valami, mintha két hártya vált volna el egymástól odabenn.

A film után elugrottunk egy kebaboshoz enni valamit. Ahogy egy kartonpapírból összefűrészelt boltíves részen áthaladva beléptünk az étkezdébe, megint ugyanazt a szakadást éreztem. Rájöttem, most képtelen lennék átbeszélni a látottakat. Szórakozott mozdulatokkal kezdtem letépkedni a húst a bontott csirkéről. Méretes halomba hajigáltam össze a cafatokat barátom jókora megrökönyödésére. Furcsán viselkedtem, de csak megárandítottam a vállam.

Aztán elbúcsúztunk egymástól és hazaindultam. Az utcáról beszűrődő sárga fényben ülve, miközben egyre csak összegöngyöltem és kisimítottam a zoknimat, úgy döntöttem (csöndben, bármiféle érzelmi hezitálgatás nélkül), nem fogok találkozni vele többet.

Furcsa. Tényleg meglepő – ám ezután már igazán könnyen ment életem érzelmi-spirituális kereteinek lebontása. Rokonok, barátok, egyszervolt szeretők; nyilvánvalóvá vált előttem, hogy kapcsolatuk velem éppolyan esetleges, ahogy mindig is gyanítottam. Csupán egy, a mindennapok rendjébe nem illő eset – egy, maximum kettő elmaradt hívás, egy kiagyott eljegyzési összejevetel – kellett egy rakás emberi kapcsolat összedőléséhez, szétszóródásához.

Pár hét a 9-es osztályon meg egy jókora maréknyi mutáns M&Ms cukorka, és minden kezdett olyan alakot ölteni, amikről ködösen mindig is azt gondoltam, megértem őket. Ibolyaszín örvények, bíbor sugárnyalábok és fénylő tekervények – a benyomott szemgolyó, a nyomorgatott retina világa. Mintha valami légpárnásított lélekre tettem volna szert. Nem éreztem semmiféle ellenállást olyan dolgok megtételekor, amikről korábban úgy véltem, szétdúlnák lelkiismeretemet. Konkrét példákkal persze nem tudtam volna előhozakodni a Parsztelin bevételének kivételével. Légyottjaim Mimivel? Nem többek reflex szerű tapasztalatszerzéseknél.

Miért taszigálom önmagam az izoláltság állapota felé? Emberi kapcsolataim immáron a munkaidőmre korlátozódnak, főleg pácienseimmel érintkezek. Mindamellett azt sem állíthatom, hogy depressziós vagy elidegenedett lennék. Valójában eddigi életemben (kortársaimmal ellentétben) sokkal kevesebbet szenvedtem az elhidegülés kínjaitól, talán apám halála miatt. Mégis az osztályon jobban otthon éreztem magam, mint azelőtt... bármikor is.

A betegek vad heveséssel vetették bele magukat a munkába. Az elvégzendő feladat mérete, bonyolultsága tényleg lenyűgözte őket. Ez a módszer arra is lehetőséget adott nekik, hogy egyéni stílusjegyeiket kicsit összeolvasszák. És ahogy csöndben elbélölődtek ott a késő délutánba nyúlóan, az ember úgy érezhette, szinte teljesen normális munkahelyi helyzetbe csöppent. Minden idioszinkratikus vonás, kényszeres izomrándulás föloldódni látszott az elmélyült foglalatosságban. Clive abbahagyta a himbálódzást. Hilary miután sikeresen bedolgozta a maga miniatúráit Simon legújabb örvénylő, mozaikos maséjába, boldogan elpepecselt a háttérrel. Gurulóállványos infúziója le-föl cikázott körülötte: egyfajta biztos pont, amiből kiindulva kijelölhetők személyes vállalkozó kedvének határai.

Csak egyetlen részlet hiányzott: Busner. Annak ellenére, hogy már mindenkiel egész jól kijöttem; hogy mindenki elfogadott; hogy amikor kinyílt a liftajtó és a rövidke, egyre

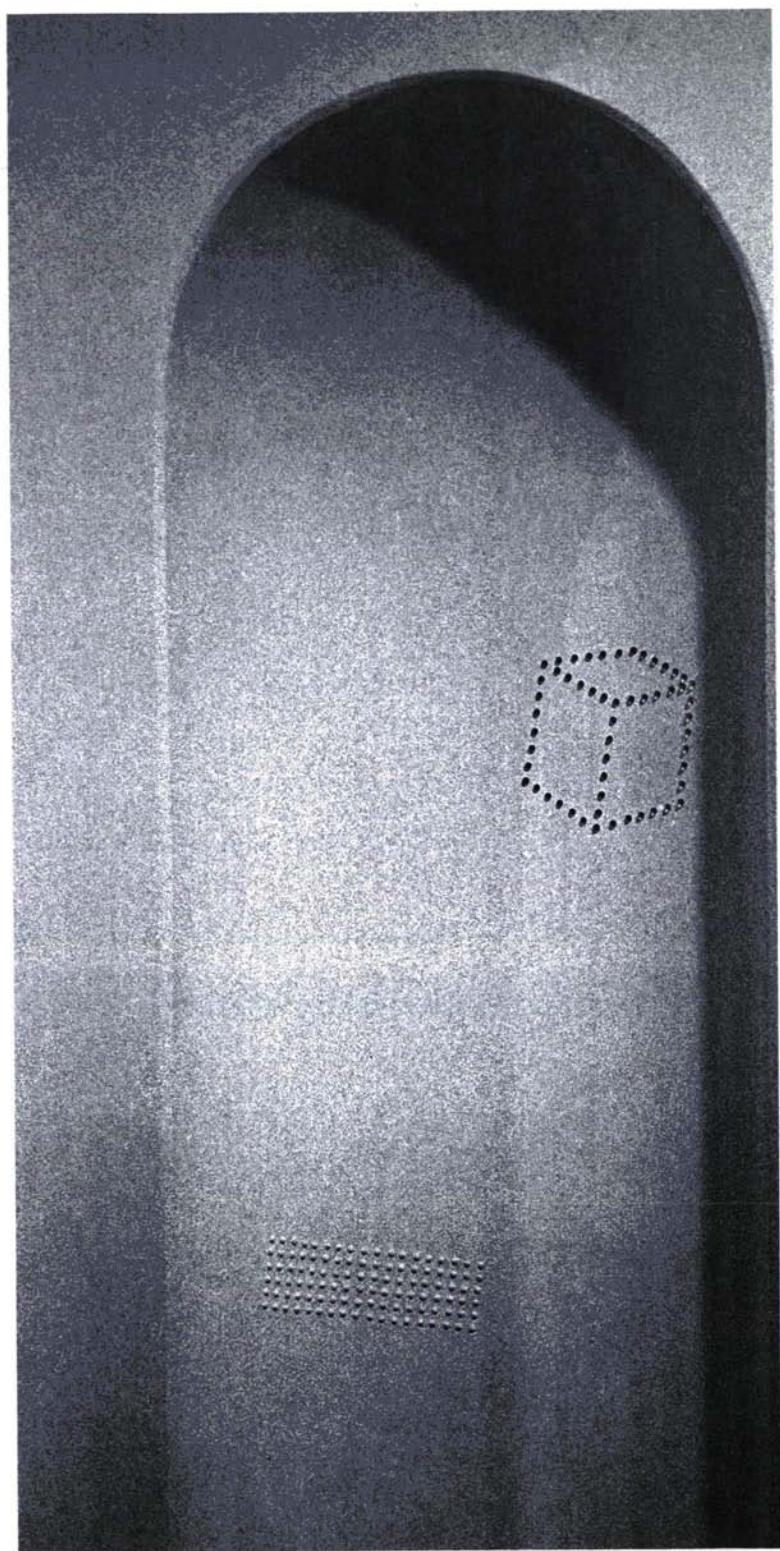
ismerősebb folyosó elején találtam magam, már nem éreztem olyan nyomasztónak a légkört, sőt, éppen ellenkezőleg, egyre barátságosabbnak. Mindezek ellenére mélységesen belém fészkelte magát Busner hiánya. A hiány, amivel kapcsolatban meglepően ambivalensen éreztem.

Busner a mi Hierofantánk. Az előjelek ellenőre, kivonatok lepárlója, a szertartásrend felügyelője, amin keresztül megszűri a jelentéktelen mindennapi valóságot. És mindazon dolgok megtestesítője, amit szeretnék eltemetni magamban – gyermekkorommal egyetemben. Az önelégültség, az igazi szomorúsággal szembeállított teória világát. Apám és Busner órákon át elücsörgtek az ebédlőasztalnál, hogy helyére zökkentsék a világot. Csak később döbbsentem rá beszélgetéseik tartalmára: banalitások és szentimentalizmus cefreszagú keveréke – saját vereségérzetük egyenes következménye. Feleségeik közben már rég áthúzódtak a másik szobába, hogy elvégezzék a dolgukat, miközben belőlük egyre csak dőlt a szó, két középkorú férfi kamaszos ömlengése. Busner számomra ma már egy kísérteties, maradi ember, aki azzal fenyeget, hogy beszippant a maga összeesküvésébe, elszakít a mindennapok valóságától.

Hol lehet? Valuam azt mondta a whiskys teáját szorongatva, hogy Helsinkiben van, előad egy konferencián. Némi mártogatás után szörcsögve szívogatta ki a lét a kekszből: valami, amit abszolút nem vártam ettől a székrekedésből visszamaradt szargubicstól. Ejtettünk pár szót a terápiás munkámról, de idő hiányában tényleg csak felületesen, aztán arról kezdett magyarázni, hogy micsoda sikert ért el egy új antidepresszánsal. „Visszafordíthatatlannak tűnő esetek, a teljes bezárkózás határán mostanra látványos javulást mutatnak.” Lionelre utalt, aki már nem az ablak előtt ücsörgött üres tekintetével fürkészve a krónikusok teraszát, hanem ketrecbe zárt oroszlán módjára körözött föl-alá az osztályon, kétségbeesetten keresve a kitörési pontot, hogy visszatérhessen a munka világába. Hol van Busner? Nem hittem el Valuam meséjét; folyton arra számítottam, hirtelen kivágódik valamelyik tárolóhelyiség ajtaja és odabenn kuporog, párnás, izzadt tenyerében pirulák, majd gyengéden átkarol és kirázza a farkam a régi idők emlékére.

Hétfő reggel, ismét. Egy alacsonyan elúszó esőfelhőtáraj takarja el a napot, mögüle azonban egyre ömlik a fény le a földre, visszaverődve pedig jókora, sűrű talajmenti ködpamacs szűri meg, miközben átvágok a gypen. Körülöttem a levegő furcsán eltorzul, szobák, folyosók formáját ölti magára, és a szobák között mintha elcsúszthatató rekeszfalak lennének, amiknek azonban sosem ütközök neki. Ma reggel elébem jött az osztály; szinte rám telepszik, kopott szegélylécei bokáimat verdesik, ahogy az örült szálláshelye felé közeledtem.

A padja alatt feküdt ingyenes napilapokba csomagolva. Nyaka körül szálnalmas, mélynyomott apróhirdetés-halmaz. Szűk kuckójában oldalra billen, sípcsontja a pad lábához ütődik. Arca elővillan egy pillanatra anorákja zsíros gallérja mögül. Guvadt szemek, az elszíneződött szemtájékon véraláfutásos duzzanatok, sérülések. Meglódul bennem a tea, hányingerérzetem olyan tisztán és világosan szalad végig bennem, akár a fájdalom. Kíméletlenül kijön belőlem minden, aztán újabb öklendezőrohamok, amíg már nincs mit kirókázni, így újra odapillantok.

Nem világos, mi történhetett vele. Vegyszert ivott? Sütőtisztítót? Vagy valami ritka kór-ság, a társadalom peremén ténfergő selejtesek eltakarítására kikotyvasztott myxomatózis, ami arra hivatott, hogy megakadályozza az elfajzott népség további pázását és szapo-rodását? Mindegy. Tény, nem régóta halott – hullája még nem merevedett meg teljesen. Éjszaka halhatott meg, én fedeztem föl. Az én kötelességem lenne értesíteni a hatóságokat. Érzem, a Parsztelin dolgozni kezd az ereimben. Furcsa, de hányingerem először fordul át életemben negatív érzésből pozitívba. A drog ráadásul átlendít egy másik, homályosan körvonalazott viszonyrendszerbe, amelyekben a félnótás halála nem rám tartozik. Más fogja megtalálni, más fogja bejelenteni. Lecsúszok a domboldalon a gumimatracomon. Érveim lelkiismeretemtől messze visszhangzanak, akár valami televíziós vita emlékei, amiben fontoskodó szakemberek puhították egymást a távoli múltban...

A kórházban lassan telt a délelőtt. Valami meghatározhatatlan, fürge hatékonysággal dolgozunk. Valuam ide-oda vándorolgat az osztályon, úgy tűnik, leltároz. Ma valamiért lezseren öltözött, vagy legalábbis természetellenesen lezseren. Azelőtt magától értetődött, hogy vasalt farmerban, kockás ingben és szürke mellényben jön. Nem először futott át rajtam, hogy furcsa szimmetrikusság tapasztalható az osztály személyzete és a betegek ruházatkodási ízlése között. Valuam a maga merev, reménytelenül kiagyalt cuccával, Bowen a guberáló nőre emlékeztető sikkességével, Busner a minimál gatyáival. Bármelyikük fölvehetné a versenyt a páciensekkel...

Valami olyasmin dolgozom, ami talán inspirálhatja a betegeket. Egy munkalap, kábé hatszor hat láb, amire pár kórházzázlatot vittem föl különféle szemszögből. Mindegyik más technikával készült: toll és lavírozás, guásfesték, olaj, faszén, ceruza, kréta. Ma reggel méretre vágom őket a selyemszitanyomáshoz.

A páciensek a terápiás foglalkozásokra tartva vagy a gyógyszerre várók sorából kilépve lecövekelnek az asztalok előtt, amiket az ebédlőben toltam össze, és faggatni kezdenek. Egy középkorú filippínó takarítónő abbahagyja a föltörlést, hátrahagyja kesze-kusza fejű mopját és cinkvödrét, majd hosszas okfejtésbe kezd a vizesedő bokák, az élet igazságtalanságai és a tömegközlekedés átláthatatlansága témakörökben. Kótyagos fejjel hallgatom, miközben dolgozok tovább; az elmebeteg halálának ténye teljesen rám telepedik. Szinte hangosfilm módjára villan át rajtam időről időre a képsor: a vattával bélelt zsíros nejlóngallér pereme, a satnya, vékony nyak, a hosszúkás arc, a guvadtszemek...

Délidő. Jane Bowen előbukkan és letelepszik a közelemben, int, de szóttan marad. Megsodorja szokásos, hervadt cigijét, aztán mélyeket szippantva, szórakozottan bámul kifelé az ablakon. Haja szorosan hátrafésülve, halántékán lilás zúzódásnyomok virítanak. Az örült holttestének irányába bambul. Hirtelen erős vágyat érzek, hogy elmondjam neki, de elfojtom. Odakinn megint trükkökre fordul az idő; magasra törő cirruszfelhők rendezik függőleges oszlopokba a sápadt napfényt, melyek a kórház és a Heath közti területet szelik darabokra, lezsugorítva ezáltal a perspektívát, akár valami művészi vázlaton.

Végül odaballagok hozzá. Érzem, ahogy a teste visszahúzódik fehér kabátja kemény felszíne alá, gömbölyű, fehér aurát hagyva maga után. Csendben merengünk kifelé. Már nem a

hulla tájékát fürkészem (fölfedezésnek, hatósági járműveknek, ilyesmiknek semmi nyoma), a krónikusok teraszát veszem szemügyre alattunk, a 8-as osztály nyitott részét.

A két kretén most is néma kinnal gyüri egymást. Hálóköntöseik szélét ide-oda dobálja a szél, ahogy összekapaszkodnak, ügyetlenül szorongatják egymást. Majd hirtelen az egyik meglepő gyorsasággal, agilitással vált fogást, hátulról kulcsolja át – miközben a betonkaréj körbefutó vaskorlátjának feszíti testét. A két arc most föltáru előttünk, fehér fényfoltok vetődnek rájuk... Mark, Busner fia az; iskolatársak voltunk, aztán az egyetemen idegösszeomlást kapott és öngyilkosságot kísérelt meg. Az a jóképű, fekete hajú ember nyüstölte, aki Jane Bowennel volt a kezelőben. Arcán vad imbecilitás. Újra hányinger jött rám, megtántorodtam és az ablaküvegnek támaszkodtam. Jane Bowen szánakozva pillant rám, cigijével gesztikulál.

„Az elődöd, Misha. Aki melleleg, teljesen véletlenül, a testvérem, Gerry.”

„Az meg ott Mark, Busner fia!”

„Igen, Zack úgy vélte, jobb, ha egy időre lekerülnek a nyolcasra. Szerinte téged esetleg enyhén fejbe kólintott volna a találkozás élménye.” Felém fordult, és nyugodt, szinte kimért hangon azt mondta, „Lépj le innen, Misha. Tűzz el innen, még most.”

Nem a karrierem miatt aggódott. Bekapcsolt riasztó módjára szólt a hangja. Azonnal reagáltam, mégis tévován indultam meg a jókora, iparilag koptatott padlószőnyegen át. Úgy szedtem a lábaimat, mint valami rajzfilmhős, ahogy bekanyarodik a sarkon lévő váza mellett. Hirtelen rádöbbenek, a Parsztelin teljesen átformálta a saját testéreztetemet. Minden engem érő impulzus, üzenet testi vonatkozásaira akutan figyelek föl, minden idegvégződésről tudok, ami szerepet játszik a folyamatban. Fizikai értelemben teljesen áttájolódtam anélkül, hogy ne érezném épnek magam.

A lifthez loholok, miközben hatalmába kerít a Parsztelin. A páciensek hisztérikusan ózni kezdtek, mégis csend honol az osztályon, vagy inkább egyfajta mélyülő jajveszékelés, ami nem a beszéddel, hanem azzal a zajjal rokon, amit gyerekek hallhatnak, amikor gyors kézmozdulatokkal a fülcimpáikat hátulról előre verdesik.

„A, hehehahúhúhúhú!” Clive az egyik beugróban lévő tűzoltófecskendővel a kezében vonaglik, ahogy végigfutok a kis folyosón a lifthez.

„Misha, egy szóra,” lép ki elélem Valuam az irodájából, selyemmajomra emlékeztető kezeivel mindkét combján fölhúzza a nadrágszárat. Felém billenti nyúzott arcát, odabentről penészszag árad. Öt yarddal arrébb egy másik ajtó is sarkig tárul, kinyúl egy kéz, karon ragad, párnás, fodros kéz egy fagyalt alakú test végén. Lerázom futás közben, és agyamban az előbb kinyúló kéz keménynek, gépiesnek tűnt; péniszem gumiba vont karom, amit egy laboratóriumi lombikból vettek ki, hogy egy rothadó állat oldalába döfjék. A lépcsőn át kell lelépnem.

Négy emeletnyi vágta lefelé: aztán sétára váltok. Futni hagynak. A drog az csak drog. Mekkora marha voltam, hogy beszédtem őket, a picsába Mimivel, de ha most leállok vele, pár nap alatt kitisztul a fejem, normalizálódik a helyzetem. Megszabadulok ettől a furcsa érzéstől, hogy valaki más vagyok, valaki, aki kénytelen önmagát megindokolni.

Semmi ok a pánikra. Természetesen nem kérdőjelezhetem meg például a lépcsőház lényegi karakterét. Helyzete tagadhatatlanul objektív. Vaskos, csupasz betonlépcsőfokok

Sztaniolpapír-darabkák, biztosítótűk és még ki tudja milyen egyéb szemét közé immáron jutott belőlem is egy kis darab. Lépcsőházi fűgámat egy alulról jövő, áporodott szagú szélfuvallat szakítja meg. Valaki bejöhettett a lépcsőházba, kinyitotta a nehéz ajtót úgy három emelettel lejjebb. A lépcsőház ablakait direkt ferdén vágták bele a kórház külső falába. Kinézve az egyiken nem látszik az egész, hatalmas tömb, aminek foglya vagyok, de nyilvánvaló, ez a lépcső a zikkurat túlsó sarkához visz.

Úgy saccolom, két emelet magasan lehetek, de itt már nincsenek ablakok. Sárga fényű, falra erősített korongok világítanak. A sárga fény elbizonytalanít. Annyi. Már nem tudom, hol vagyok, melyik szinten. A lépcsőházból kivezető ajtók ablaktalanok. Pánik fog el: tenyemmel nekiesek az egyiknek, nyikordulva tárul ki. Kitántorodok egy folyosóra.

Most merre? Akárki is nyitotta ki a lépcsőház ajtaját, amíg én lefelé haladtam, már rég fölöttem jár. Hallom fölfelé haladó, kimért lépteit: ettől fölbátorodom. Balra fordulok és nekivágok az útnak, az intuíciónra hagyatkozom, hátha erre eljutok a balesetire, onnan meg ki az utcára. Séta közben jövök rá, hogy lenyugodott bennem a szer. Már nem olyan nehéz a fejem. Tudom, csordultig vagyok Parsztelinnel, most mégis sikerült átevíckélnem egy tisztább tudati szintre. Mindazonáltal még most sem igazán sikerült pontos képet kapnom Busner osztályáról. Mi folyik itt? Ezek a betegek – az örületükkel –, csupa mesterkélt-ség, akár valami balett. A busneri filozófia logikus következményei? Az örült mint idealista szerep eljátszó? Vagy egyszerűen csak idealisták? Szimptómáik... a rögzített kórimék karikírozói, és nem csak Tom, mindegyik, vagy nézeteim róluk csupán a Parsztelin mellékhatása?

89

De hol vagyok? A baleseti nem erre lesz. Ugyanaz a betonpadló, sehol egy járólapozott rész, sehol egy festett falszakasz. Rossz irányba indultam el. Úgy húsz lépésnyire előttem dupla csapóajtó: az üvegház bejárata. Mi az ördög. Bekukkantok, miért is ne; egy jó darabig úgyse jövök ide. Nyikorgó, rozsdás ajtók: megfordulok és becsukom őket magam után, abbamarad a kórházat tápláló erőmű monoton lüktetésének tompa zaja. Ugyanaz a fény szüremlik át a magas kupolatetőn, és a furcsa gép is itt terebélyesedik a maga krémszínű bakelitfelületeivel és érintetlenségével.

Tom és Jim lépnek elő a gép karimás talpazata mögül, és a legnagyobb természetességgel indulnak meg felém, mintha nem számítanának különösebb meglepődésre. Rémülten állok ott.

„Hova-hova, Misha,” kérdezi Tom. Jim feje ide-oda ráng, miközben méreget. Karjait egyre csak hajlítgatja, tekergeti, kezeiben műanyag csövek – roham esetén ezt helyezik a szájba, nehogy a páciens elharapja a nyelvét –, amiket állandóan markolászgat egyfajta kézerősítő gyakorlatképpen.

„Mára elég volt, hazamegyek, Tom, véletlenül keveredtem ide. A balesetire akartam eljutni.”

Tom végighallgat, bólint, aztán int, hogy csatlakozzak hozzájuk. Így hármásban legugrolunk az óriási masina lecsavarozott lábai közé. Mint valami afrikaiak egy vastag törzsű fa tövében, ki tudja meddig beszélgetünk ott, majd Jim egyszer csak lehajítja alkalmi kondiszereit a töredezett csempepadlóra.

„Örülök, hogy megfogadtad a tanácsomat, Misha. Elmész, ugye?”

„Csak pár napra. Pihennem... pihennem kell. Az itteni atmoszféra könnyen rátelepszik az emberre.”

„Persze, könnyen, ugyebár. Ezért szeretünk én meg Jim lejárni ide elszórakozgatni a géppel, itt nyugalom, csend fogad bennünket. Szerinted én megvesztem, Misha?”

„És én, én is?”, szól közbe Jim. Zavarba jövök; elég abszurd reakció. A félelem könyönyen igazolható érzés, de némi zavar mellé már nevetség.

„Zavarba ejt a kérdés?” Tom ügyes mozdulatokkal cigarettát kezd sodorni. Megpöcögteti a papír szélét, a cigit pedig húsos, érzéki szájához emeli.

„Ilyen értelemben még nem gondolkodtam ezen.”

„Oh, oh, értem, Dr. Zé követője lettél, mi csak úgy viselkedünk, amire mások azt mondják, örült. Egyszerűen nonkomformisták vagyunk.”

„Azt hiszem, kissé leegyszerűsítetted a nézeteit.”

„Persze, persze. Te szalajtasz, Misha?”, vihog föl Jim, miközben hosszú, repedezett körmeivel a csempéket kapargatja.

Mit mondhatnék. A plafonra pillantok, úgy húsz lábnyira a fejem fölé. Az egész egy üvegkupola, a belsejére rakódott kosz mintha korom lenne. A kupolát körben manzárd-ablakok tartják, rajtuk keresztül szűrődik be némi szürkés fény. Közepéből villanyzsínór lóg le, ami jó pár csupasz villanykörtében végződik pont a gép legmagasabb pontja fölött.

Kis idő múlva Tom felém nyúl, és megérinti a karomat. „Bocs, Misha. Rajta, másszunk föl.”

„Ja, másszunk.” Jim talpra szökken, és föllép a vese formájú lépcsőre, ami úgy két láb magasan lehet a gép talpazatába süllyesztve. Fölhúzzuk magunkat. Tom az utolsó. Mintha

arra tervezték volna, hogy megmásszák; úgy hét láb magasan egy méretes, platószerű részre jutunk. Kardáncsuklók tartják azért, hogy bebillentsék a platót ennek az átkozott szerkentyűnek a legnagyobb testrésszébe, egy csöbe. Hogy mi történt az ide fektetett betegekkel a gép belsejében, nem világos. A testükbe néztek valahogy: sugár, ultrahang, fénypászma, esetleg valami szilárd... Magát a csövet kibebezték, csupán néhány kusza drótfonat kandikál ki a szájából.

Letelepszünk a platóra, miközben ide-oda adogatjuk a cigit. A ránk vetülő tompa fény-sugár és a rettentő gépezet együttesen egyfajta időtlenség érzetét keltik. Lelövésre, elgázósításra ítélt zsidók, ahogy a mozdony kerekébe és hajtókarjába kapaszkodnak. Egy katasztrófa túlélői másznak elő megvetemedett, az esőerdő talajába ásott alumíniumlemezek alól. Ülünk és fűjük a füstöt. Valahonnan kismadár csipogását hallani, a kórházon kívülről, mintha egy orvos személyi hívója lenne. Mintegy végzetesen megpecsételi helyzetemet. Úgy érzem, a feszültségtől meredt, a nyugtatóktól tónustalan nyakam szinte a fejem fölé nő, húsos csuklyaként borul rám.

A dolgok struktúrája önutánzat. A krémes színű, kemény burkolat, a poros csempepadló zörejei, Tom pulóverujjának koszlott kopottsága. Még a felületek sem hajlandók őszinték lenni hozzám. Tom profilja tökéletes faszobrászmunka, fából faragott ártatlanság. Jim gumós orra és sikkes, gallérig érő haja abszurditást kölcsönöz lényének, amit csak erősítenek majomszerű karjai, ahogy rájuk támaszkodik a platón ücsörögve; akár két targoncavilla. Mégis, jelenléte megnyugtat. Mindkettőjük jelenléte megnyugtat. Átkarolom a vállukat, odabújnak hozzám, felnőttek gyermeki, szülői szerepben. Ők az én elvtársaim, a vértestvéreim.

„Gyerünk, Misha.” Tom elhúzódik, és gyengéden tolni kezd, így jelezve, ideje lemászni. Lomhán megindulok. Végtagjaim mintha fölengednének és szétfolynának: a Parsztelin újra dolgozik bennem. De miként lehetséges, ha nem vettem be; nem értem. A földre érve nem az ajtó felé, hanem a másik irányba indulok el, és megkerülöm a gépet. Jim és Tom szótlanul figyelnek. Liánszerűen összetekeredett kábelhalmazokon lépdelek át, amiket valaha a földhöz rögzítettek, de mostanra szabadon hánykolódnak. A gép mögött, a folyosóajtóval pont szemben lévő Tömegkatasztrófa Terem ajtaja nyitva.

Egy szoba nagyságú földdarab az egész, látni az eget: a levegő tizenöt emeletnyi utat tesz meg idáig lefelé, hogy megrezegtesse a kitalálhatatlan fajtájú bokrokat. A furcsa, kavi-csos, egyenetlen talajú helyen egy asztalt látok, az osztály ebédlőjéből való. Egy jókora has, egy alaktalan ábrázat, babráló fehér kezek, egy moher nyakkendő kopott vége. Dr. Busner próbálja megoldani A Rejtvényt.

„Ah, te vagy az, Misha. Gyere ki ide, ne álldogálj ott.” Busner, Valuam, Bowen. Az asztalon előttük egyértelműen hozzám köthető tárgyak hevernek: egy fiola zöld tabletta, Jim műve, ami annyira lenyűgözött, üzenet Miminek, amit egy üres órámban írtam. Keresztülsétálok a kis udvarszerűségen, és letelepszek Valuam mellé. Meleg mosolya meglep. Belém hasít a felismerés: a profil. Valuam és Tom testvérek.

„Itt az egész család, Misha.”

„Hogy érti?”

„Az egész család... tudom, valami otthonra lelt benned, ahogy te is otthonra leltél itt. Vajmi keveset számít, hogy doktorok vagy páciensek vagyunk, ugye, Misha? A lényeg, hogy

otthon legyen az ember.” Busner föláll, és járkálni kezd. A kórház brutális falai elég furcsán futnak össze itt, egyfajta zömök citadellává, ami a Tömegkatasztrófa Terem otthonául szolgál. Busner egy trapézt rajzol az egyenetlen talajba lábával, a kórház alaprajzát próbálja elkészíteni.

„Szóval ez itt a kölcsönös segítségnyújtás szükségének példája. A fiam, Jane és Anthony testvérei, Simon, Jim, Clive, Harriet, valóban, mindannyian az osztály lakói, mondhatni egy olyan háború sérültjei, amit mi magunk vívtunk. Ezért éreztük úgy, számunkra kötelesség gondoskodni róluk egy speciális környezetben. Te persze fölsímted az ő patológiájuk különös bonyolultságát, Misha, ami helyes – megtetted az első lépést. Az elfogadott értelmezések szerint ők nem örültek, inkább metaörültek. Tévelyük tudatos paródiája annak a viszonyoknak, amit a pszichéjük ápol saját magával... tisztában vagy vele te is. A többi teszten azonban már nem teljesítéssel olyan jól, sajnos...” Busner kivett néhány Parsztelint a fiolából. „Szedni kezdted ezt, ráadásul megdugtad Mimit az osztály szinte összes raktárhelyiségében. Ez nem a felelősségteljes terapeuta hozzáállása. Választhatnál. A 9-es osztályon lehetsz terapeuta vagy páciens; úgy tűnik, te a páciens szerepe mellett döntöttél.”

Busner visszatelepedett a helyére. Édes kínban ültem ott. Volt valami a szavaiban. Nem vettem zokon. Jane Bowen A Rejtvény egy darabkjával piszkálta a körmét. Közben a Nature-t lapozgatta. Csöndben ültünk ott azon a furcsa helyen. Egy dolog zavart csak.

„De Dr. Busner... Zack, a szüleim, az apám. Nekik semmi közük sem volt a pszichológia terápiás oldalához, művészettel foglalkoztak. Biztosan nem lehetek alkalmazott az osztályon?”

„Később, Misha, később... Apád a harmincas éveiben döntött a szobrászat mellett. Előtte Alkannál tanult. Kiváló pszichoanalitikus vált volna belőle, de talán nem akarta, hogy te fizessd meg az árát.”

A mögöttem lévő lengőajtót megrázta a huzat. A beszélgetés egyértelműen véget ért.

„Anthony, kérlek vidd vissza Mishát az osztályra. Majd ebéd után összeülünk, és elintézzük a szükséges papírmunkát.”

Igen, az ebéd, jócskán megéheztem. De nem tetszett odalent. Akadt valami élettelen ebben a földdarabkában; a fehér fénycsíkok a magas falakon és a napsugárfoltok a talajon tartották össze. Vissza akartam kerülni – vissza akarok kerülni az osztályra – ha! Talán a Kloropromazin hatása, egyfajta folytonos, időbeli késedelem a gondolat és az öntudat között – vissza akarok kerülni az osztályra, és leheveredni az ágyamra. Rá kell gyújtanom.

Domokos Tamás fordítása